

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA PAOLO MENGOCI [PAOLO MENGOZZI]
SECINĀJUMI,
sniegti 2017. gada 7. februārī¹

Lieta C-638/16 PPU

**X,
X
pret
État belge**

(Conseil du contentieux des étrangers (Beļģija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Tiesas kompetence — Regulas (EK) Nr. 810/2009, ar ko izveido Kopienas Vīzu kodeksu, 25. panta 1. punkta a) apakšpunkts — Vīza ar ierobežotu teritoriālo derīgumu — Savienības tiesību īstenošana — Šādas vīzas izsniegšana humānu apsvērumu vai starptautisko saistību dēļ — “Starptautisko saistību” jēdziens — Ženēvas konvencija par bēgļa statusu — Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija — Eiropas Savienības Pamattiesību harta — Dalībvalstu pienākums izsniegt humanitāro vīzu pierādīta Pamattiesību hartas 4. un/vai 18. panta pārkāpuma riska gadījumā

Ievads

1. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko iesniegusi *Conseil du contentieux des étrangers* [Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome] (Beļģija), ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 13. jūlija Regulas (EK) Nr. 810/2009, ar ko izveido Kopienas Vīzu kodeksu (turpmāk tekstā – “Vīzu kodekss”)², 25. panta 1. punkta a) apakšpunktu, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 4. un 18. pantu.

2. Šis lūgums tika iesniegts saistībā ar tiesvedību starp diviem Sirijas pilsoņiem un to trīs mazgadīgajiem bērniem, kas dzīvo Alepo (Sirija), no vienas puses, un Beļģijas valsti, no otras puses, saistībā ar šīs valsts atteikumu izsniegt viņiem vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, kas tikusi lūgta humānu apsvērumu dēļ.

3. Kā parādīšu šajos secinājumos, neraugoties uz valdību, kas piedalījušās 2017. gada 30. janvāra tiesas sēdē, un Eiropas Komisijas iebildumiem, šī lieta, pirmkārt, sniedz Tiesai iespēju precizēt, ka dalībvalsts, pieņemot lēmumu attiecībā uz pieteikumu par vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu, īsteno Savienības tiesības, līdz ar ko tai ir pienākums nodrošināt Hartā garantēto tiesību ievērošanu. Otrkārt, atbilstoši manam vērtējumam šajā lietā Tiesai būtu jāapstiprina, ka šo tiesību, it īpaši Hartas 4. pantā paredzēto tiesību, ievērošana nozīmē dalībvalstu pozitīvu pienākumu, kas liek tām izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu tad, ja pastāv nopietni un pārbaudīti iemesli uzskatīt, ka šī dokumenta izsniegšanas atteikuma tiešās sekas būs tādas, ka personas, kas meklē starptautisko aizsardzību, tiks pakļautas ar minēto pantu aizliegtajai spīdzināšanai vai necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei.

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — OV 2009, L 243, 1. lpp.

4. Manuprāt, pašlaik, kad tiek slēgtas robežas un tiek celti jauni mūri, ir ļoti svarīgi nodrošināt, lai dalībvalsts neizvairītos no saviem pienākumiem, kādi tie izriet no Savienības tiesībām jeb, ja var tā izteikties, no *viņu* un *mūsu* Savienības tiesībām.

5. Ļoti uztrauktā tonī Čehijas valdība tiesas sēdē brīdināja Tiesu par “postošām” sekām, kas var rasties Savienībai gadījumā, ja ar spriedumu dalībvalstīm tiks noteikts pienākums izsniegt humanitārās vīzas saskaņā ar Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

6. Lai gan Savienība piedzīvo sarežģītu laiku, es tomēr nepiekrītu šim bažām. Gluži pretēji, kā tas redzams pamatlietā, tieši atteikums atzīt legālo iespēju piekļūt tiesībām uz starptautisko aizsardzību dalībvalstu teritorijā, kurš diemžēl bieži vien trešo valstu valstspiederīgajiem, kas meklē šādu aizsardzību, liek, riskējot ar savu dzīvību, pievienoties pašreizējai nelegālo imigrantu plūsmai pie Savienības robežas, manuprāt, ir pamats nopietnām bažām, it īpaši ņemot vērā humānās vērtības un cilvēktiesību ievērošanu, uz ko balstās Eiropas Savienības struktūra. Vai būtu jāatgādina, ka atbilstoši tam, kas nostiprināts attiecīgi Līguma par Eiropas Savienību 2. un 3. pantā, Savienība “ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu [...] un cilvēktiesības”, un tās “mērķis ir [...] stiprināt savas vērtības”, tostarp savās attiecībās ar citām pasaules daļām?

7. Šajā ziņā ar nožēlu ir jākonstatē, ka, neraugoties uz runu, ar kurām 2017. gada 30. janvāra tiesas sēdē secīgi uzstājās četrpadsmit valdību pārstāvji, ilgumu un atkārtotību, neviens no viņiem nav atgādinājis šīs vērtības saistībā ar situāciju, kurā nokļuvuši prasītāji pamatlietā un kuras dēļ Tiesai ir nācies piemērot steidzamības tiesvedību.

8. Pretēji tam, ko dažas valdības ir piedāvājušas Tiesā tiesas sēdes laikā, es turpmāk šajos secinājumos parādišu, ka, lai atzītu legālo iespēju piekļūt tiesībām uz starptautisko aizsardzību, nav nepieciešams gaidīt iespējamās izmaiņas Vīzu kodeksā atbilstoši grozījumiem, ko ierosinājis Eiropas Parlaments attiecībā uz pašlaik apspriežamo priekšlikumu³.

9. Šī legālā iespēja, kā to cita starpā ir atzinis Parlamenta Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas referents⁴, proti, Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkts, jau pastāv. Turpmāk šajos secinājumos sniegtajā analizē norādīto iemeslu dēļ es iesaku Tiesai konstatēt šādas legālās iespējas esamību, kas izpaustos kā pienākums zināmos apstākļos izsniegt humanitārās vīzas atbilstoši Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktam.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

10. Romā 1950. gada 4. novembrī parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – “ECPAK”) 1. pantā “Pienākums ievērot cilvēktiesības” ir paredzēts, ka “Augstās Līgumslēdzējas Puses nodrošinās ikvienam, kas atrodas to jurisdikcijā, šīs Konvencijas I sadaļā minētās tiesības un brīvības”.

11. ECPAK 3. pantā “Spīdzināšanas aizliegums” ir paredzēts, ka nevienu cilvēku nedrīkst pakļaut spīdzināšanai vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt.

3 — Skat. Eiropas Parlamenta Ziņojumu par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Savienības Vīzu kodeksu [COM(2014)164], dokuments A8-0145/2016, 2016. gada 22. aprīlis.

4 — Parlamenta ierosināto grozījumu, kas attiecas uz “humanitārājām vīzām”, paskaidrojuma rakstā referents norādīja (100. lpp.), ka viņš ir izvēlējies “piesardzīgu un juridiski drošu pieeju, kas paredz *pastiprināt un attīstīt noteikumus, kas jau iekļauti*” pašreizējā Vīzu kodeksa tekstā (mans izcēlums).

12. Ženēvā 1951. gada 28. jūlijā parakstītās Konvencijas par bēgļa statusu, kurā grozījumi izdarīti ar 1967. gada 31. janvāra Ņujorkas protokolu (turpmāk tekstā – “Ženēvas konvencija”), 1. panta A daļas 2. punktā tostarp ir noteikts, ka termins “bēglis” ir attiecināms uz jebkuru personu, kas sakarā ar labi pamatotām bailēm no vajāšanas pēc rases, reliģijas, tautības, piederības īpašai sociālai grupai pazīmēm vai politiskās pārliecības dēļ atrodas ārpus savas pilsonības valsts un nespēj vai sakarā ar šādām bailēm nevēlas izmantot šīs valsts aizsardzību.

13. Ženēvas konvencijas 33. panta 1. punktā ir paredzēts, ka neviena konvencijas dalībvalsts nekādā gadījumā neizraida vai neatgriež bēgli uz tās valsts robežu, kuras teritorijā viņa dzīvība un brīvība ir apdraudēta sakarā ar viņa rasi, reliģiju, tautību vai piederību pie kādas īpašas sociālās grupas vai sakarā ar viņa politiskajiem uzskatiem.

Savienības tiesības

Harta

14. Hartas 1. pantā ir norādīts, ka cilvēka cieņa ir neaizskarama un ka tā ir jārespektē un jāaizsargā.

15. Hartas 2. panta 1. punktā ir noteikts, ka ikvienai personai ir tiesības uz dzīvību.

16. Hartas 3. panta 1. punktā ir teikts, ka ikvienai personai ir tiesības uz fiziskās un garīgās neaizskaramības ievērošanu.

17. Hartas 4. pantā ir noteikts, ka nevienu nedrīkst pakļaut spīdzināšanai, necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei vai sodiem.

18. Hartas 18. pantā ir paredzēts, ka patvēruma tiesības garantē, ievērojot noteikumus, kas ietverti Ženēvas konvencijā, kā arī saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienību un Līgumu par Eiropas Savienības darbību.

19. Hartas 24. panta 2. punktā ir norādīts, ka visās darbībās, kas attiecas uz bērniem, neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts iestādes vai privātas iestādes, pirmkārt ir jāņem vērā bērna intereses.

20. Hartas 51. panta 1. punktā ir paredzēts, ka Hartas noteikumi attiecas uz Savienības iestādēm un struktūrām, ievērojot subsidiaritātes principu, un uz dalībvalstīm tikai tad, ja tās īsteno Savienības tiesību aktus.

21. Hartas 52. panta 3. punktā ir teikts, ka, ciktāl Hartā ir ietvertas tiesības, kuras atbilst ECPAK garantētajām tiesībām, šo tiesību nozīme un apjoms ir tāds pats kā minētajā konvencijā noteiktajām tiesībām. Šis noteikums neliedz Savienības tiesībās paredzēt plašāku aizsardzību.

Atvasinātās tiesības

22. Vīzu kodeksa preambulas 29. apsvērumā ir paredzēts, ka šajā kodeksā ir ievērotas pamattiesības un ņemti vērā principi, kas it īpaši atzīti ar ECPAK un Hartu.

23. Vīzu kodeksa 1. panta 1. punktā ir noteikts, ka ar šo kodeksu ir paredzētas procedūras un nosacījumi, lai izsniegtu vīzas tranzītam vai plānotām uzturēšanās reizēm dalībvalstu teritorijā uz laiku, kas nav ilgāks par 90 dienām jebkurā 180 dienu laikposmā.

24. Šī kodeksa 19. panta “Kādi pieteikumi ir pieņemami” 4. punktā ir paredzēts, ka – atkāpes veidā – pieteikums, kas neatbilst prasībām attiecībā uz pieņemamību, var tikt atzīts par pieņemamu – humānu iemeslu dēļ vai ja tas atbilst valsts interesēm.

25. Vīzu kodeksa 23. panta “Lēmums par pieteikumu” 4. punktā ir precizēts, ka, ja vien pieteikums nav atsaukts, tiek pieņemts tostarp lēmums saskaņā ar kodeksa 24. pantu izsniegt vienotu vīzu, saskaņā ar minētā kodeksa 25. pantu izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu vai saskaņā ar šī paša kodeksa 32. pantu atteikt izsniegt vīzu.

26. Vīzu kodeksa 25. pantā “Vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu izsniegšana” ir paredzēts:

“1. Vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu izsniedz izņēmuma kārtā šādos gadījumos:

- a) ja attiecīgā dalībvalsts humānu apsvērumu dēļ, valsts ieinteresētības vai starptautisku saistību dēļ uzskata par vajadzīgu:
 - i) atkāpties no principa, ka jābūt izpildītiem ieceļošanas nosacījumiem, kas noteikti Šengenas Robežu kodeksa [6]. panta 1. punkta a), c), d) un e) apakšpunktā [..];
 - ii) izsniegt vīzu [..].

2. Vīza ar ierobežotu teritoriālo derīgumu ir derīga izsniedzējas dalībvalsts teritorijā. Izņēmuma kārtā tā var būt derīga vairāk kā vienas dalībvalsts teritorijā, ja katra no šīm dalībvalstīm ir piekritusi.

3. Ja pieteikuma iesniedzējam ir ceļošanas dokuments, ko neatzīst viena vai vairākas, tomēr ne visas dalībvalstis, izsniedz vīzu, kas ir derīga to dalībvalstu teritorijā, kas ceļošanas dokumentu atzīst. Ja izsniedzēja dalībvalsts neatzīst pieteikuma iesniedzēja ceļošanas dokumentu, izsniegtā vīza ir derīga tikai šajā dalībvalstī.

4. Ja vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu izsniedz gadījumos, kas aprakstīti 1. punkta a) apakšpunktā, izsniedzējas valsts centrālās iestādes nekavējoties sniedz attiecīgo informāciju citu dalībvalstu centrālajām iestādēm, izmantojot [Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 9. jūlija Regulas (EK) Nr. 767/2008 par Vīzu informācijas sistēmu (VIS) un datu apmaiņu starp dalībvalstīm saistībā ar īstermiņa vīzām⁵] 16. panta 3. punktā minēto procedūru.

5. Kad pieņemts lēmums izsniegt minēto vīzu, [Regulas Nr. 767/2008] 10. panta 1. punktā norādītos datus ievada VIS.”

27. Vīzu kodeksa 32. pantā “Vīzas atteikšana” ir paredzēts:

“1. Neskarot 25. panta 1. punktu, vīzu atsaka:

[..]

- b) ja ir pamatotas šaubas par pieteikuma iesniedzēja iesniegto apliecinājo dokumentu autentiskumu vai to satura ticamību, pieteikuma iesniedzēja izteikto apgalvojumu ticamību vai viņa nodomu atstāt dalībvalstu teritoriju pirms pieteiktās vīzas beigu termiņa.”

5 — OV 2008, L 218, 60. lpp.

28. Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīvas 2013/32/ES par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (pārstrādāta versija)⁶ 3. pantu:

“1. Šo direktīvu piemēro visiem starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, kas sagatavoti teritorijā, tostarp pie dalībvalsts robežas, teritoriālajos ūdeņos vai tranzīta zonās, kā arī starptautiskās aizsardzības atņemšanai.

2. Šo direktīvu nepiemēro diplomātiskā vai teritoriālā patvēruma pieprasījumiem, kas iesniegti dalībvalstu pārstāvniecībās. [..]”

29. Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 9. marta Regulas (ES) 2016/399 par Savienības Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss)⁷, 4. pantā ir paredzēts, ka, piemērojot šo regulu, dalībvalstis pilnībā ievēro attiecīgos Savienības tiesību aktus, tostarp Hartu, atbilstīgos starptautisko tiesību aktus, tostarp Ženēvas konvenciju, saistības attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieejamību, it īpaši neizraidīšanas principu, un pamattiesības.

30. Šengenas Robežu kodeksa 6. pantā “Trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas nosacījumi” ir paredzēts:

“1. Attiecībā uz plānotu uzturēšanos dalībvalstu teritorijā uz laiku, kas nepārsniedz 90 dienas jebkurā 180 dienu laikposmā, katru reizi ņemot vērā pēdējās uzturēšanās 180 dienu laikposmu, uz trešo valstu valstspiederīgajiem attiecas šādi ieceļošanas noteikumi:

- a) viņiem ir derīgs ceļošanas dokuments [..];
- b) viņiem ir derīga vīza, ja tā vajadzīga [..], izņemot gadījumus, ja viņiem ir derīga uzturēšanās atļauja vai derīga ilgtermiņa vīza;
- c) viņi pamato iecerētās uzturēšanās mērķi un apstākļus, viņiem ir pietiekami iztikas līdzekļi [..];
- d) viņi nav personas, par ko [Šengenas informācijas sistēmā] izdots brīdinājums, lai atteiktu ieceļošanu;
- e) viņus neuzskata par apdraudējumu kādas dalībvalsts politikai, iekšējai drošībai, sabiedrības veselībai vai starptautiskām attiecībām, un, jo īpaši, valstu datubāzēs par viņiem nav izdots brīdinājums, lai minēto iemeslu dēļ atteiktu ieceļošanas atļauju.”

Tiesvedība pamatlietā, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

31. Prasītāji pamatlietā – laulāts pāris –, kā arī viņu trīs mazgadīgie bērni ir Sīrijas pilsoņi, ar dzīvesvietu Alepo, un ir paziņojuši par viņu piederību pareizticīgo kristiešu konfesijai. 2016. gada 12. oktobrī viņi iesniedza Beļģijas konsulātā Beirutā (Libāna) vīzas pieteikumus un 2016. gada 13. oktobrī atgriezās Sīrijā.

32. Šajos pieteikumos bija lūgts paātrinātā kārtībā izsniegt vīzas ar ierobežotu teritoriālo derīgumu atbilstoši Vīzu kodeksa 25. panta 1. punktam. Atbilstoši prasītāju pamatlietā teiktajam minēto pieteikumu mērķis bija ļaut viņiem pamest apsenkto Alepo pilsētu, lai iesniegtu patvēruma pieteikumu Beļģijā. Viens no prasītājiem pamatlietā tostarp norāda, ka viņu ir nolaupījusi teroristu grupa, kas ir

6 — OV 2013, L 180, 60. lpp.

7 — OV 2016, L 77, 1. lpp.

viņu situsi un spīdzinājusi, beigu beigās atbrīvojot pret izpirkumu. Prasītāji pamatlietā īpaši uzstāj uz drošības situācijas pasliktināšanos Sīrijā vispār un konkrēti Alepo, kā arī uz faktu, ka, esot piederīgiem pareizticīgo kristiešu konfesijai, viņiem ir risks tikt vajātiem to reliģiskās pārliecības dēļ. Viņi piebilst, ka viņi nevarēja pierēģistrēties kā bēgļi kaimiņvalstīs, cita starpā ņemot vērā apstākli, ka robeža starp Libānu un Sīriju pa to laiku bija slēgta.

33. Ar 2016. gada 18. oktobra lēmumiem (turpmāk tekstā – “strīdīgie lēmumi”) *Office des étrangers* [Ārvalstnieku iestāde] (Beļģija) noraidīja šos pieteikumus, piemērojot Vīzu kodeksa 32. panta 1. punkta b) apakšpunktu. *Office des étrangers* ieskatā prasītājiem pamatlietā, kad viņi lūdza izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu ar nolūku iesniegt Beļģijā patvēruma pieteikumu, acīmredzami bija nodoms Beļģijā uzturēties ilgāk par 90 dienām. Turklāt *Office des étrangers* strīdīgajos lēmumos ir uzsverts, pirmkārt, ka ECPAK 3. pants nevar tikt interpretēts tādējādi, ka tajā parakstītājvalstīm ir noteikts pienākums uzņemt savā teritorijā visas personas, kuras dzīvo katastrofālā situācijā, un, otrkārt, ka atbilstoši Beļģijas tiesību aktiem Beļģijas diplomātiskās pārstāvniecības nav iestādes, kurās ārvalstnieks varētu iesniegt patvēruma pieteikumu. Taču, ja tiktu ļauts izsniegt ieceļošanas vīzu prasītājiem pamatlietā, lai viņi varētu iesniegt patvēruma pieteikumu Beļģijā, tas nozīmētu ļaut viņiem iesniegt šādu pieteikumu diplomātiskā pārstāvniecībā.

34. Prasītāji pamatlietā, iesniedzējtiesā atbilstoši valstī paredzētajai ārkārtas steidzamības procedūrai lūdzot apturēt vīzas izsniegšanas atteikuma lēmumu piemērošanu, apgalvo būtībā, ka Hartas 18. pantā dalībvalstīm ir paredzēts pozitīvs pienākums nodrošināt tiesības uz patvērumu un ka starptautiskās aizsardzības piešķiršana ir vienīgais līdzeklis, kā izvairīties no ECPAK 3. panta un Hartas 4. panta pārkāpuma riska. Šajā ziņā viņi norāda, ka atteikumos apmierināt viņu vīzas pieteikumus nav ticis ņemts vērā minētais ECPAK 3. panta pārkāpuma risks. Tā kā Beļģijas iestādes pašas esot uzskatījušas, ka prasītāju pamatlietā situācija ir raksturojama kā izņēmuma humanitāra situācija, ņemot vērā humānus apsvērumus un Beļģijas Karalistes starptautiskās saistības, esot konstatējams Vīzu kodeksa 25. pantā prasītais “vajadzības stāvoklis”. Līdz ar to tiesības uz prasītāju pamatlietā lūgto vīzu izsniegšanu esot iegūtas, pamatojoties uz Savienības tiesībām. Šajā ziņā prasītāji pamatlietā atsauca uz 2013. gada 19. decembra spriedumu *Koushkaki* (C-84/12, EU:C:2013:862).

35. Savukārt Beļģijas valsts, kas ir atbildētāja pamatlietā, uzskata, ka, nedz pamatojoties uz ECPAK 3. pantu, nedz Ženēvas konvencijas 33. pantu, tai nav nekāda pienākuma uzņemt savā teritorijā ārvalstnieku un ka vienīgais pienākums, kas tai ir šajā sakarā, ir pienākums neizraidīt.

36. Iesniedzējtiesa vispirms izklāsta, ka atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai, lai prasītāji pamatlietā varētu atsaukties uz ECPAK 3. pantu, viņiem, kā tas izriet no ECPAK 1. panta, ir jābūt Beļģijas jurisdikcijā. Eiropas Cilvēktiesību tiesa esot precizējusi, ka “jurisdikcijas” jēdziens principā ir teritoriāls un ka principā tā tiek īstenota visā valsts teritorijā. Tomēr jautājums esot par to, vai vīzu politikas īstenošana un lēmumu pieņemšana par vīzu pieteikumiem var tikt uzskatītas par faktiski jurisdikcijas īstenošanu. Tas pats attiecoties uz jautājumu, vai ieceļošanas tiesības noteikti izriet no neizraidīšanas principa un no pienākuma veikt preventīvus pasākumus, tostarp no Ženēvas konvencijas 33. panta.

37. Turpinājumā iesniedzējtiesa norāda, ka Hartas 4. panta, kas atbilst ECPAK 3. pantam, piemērošana ir atkarīga nevis no jurisdikcijas īstenošanas, bet gan no Savienības tiesību īstenošanas. Tā kā konkrētie vīzas pieteikumi ir iesniegti, pamatojoties uz Vīzu kodeksa 25. panta 1. punktu, strīdīgie lēmumi esot pieņemti, piemērojot Eiropas Savienības regulu, un ar tiem tiek īstenotas Savienības tiesības. Tomēr tiesību uz patvērumu, kas paredzētas Hartas 18. pantā, teritoriālā piemērojamība, ņemot vērā Direktīvas 2013/32 3. pantu, esot diskutējama.

38. Visbeidzot, ņemot vērā Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta formulējumu, iesniedzējtiesai ir jautājumi par to, cik plaša ir dalībvalstīm atstātā novērtējuma brīvība. Proti, ņemot vērā starptautisko saistību obligāto raksturu, tos aplūkojot kopsakarā ar Hartu, jebkāda [novērtējuma] brīvība šajā ziņā varot tikt izslēgta.

39. Šajos apstākļos iesniedzējtiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- 1) Vai Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētās “starptautiskās saistības” apzīmē visas Hartā garantētās tiesības un īpaši tās 4. un 18. pantā nostiprinātās tiesības, un vai tās ietver arī saistības, kuras dalībvalstīm izriet no ECPAK un Ženēvas konvencijas 33. panta?
- 2) Ņemot vērā atbildi uz [pirmo] jautājumu, vai Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir interpretējams tādējādi, ka, neskarot novērtējuma brīvību, kura saistībā ar lietas apstākļiem ir dalībvalstij, kurai jāizskata pieteikums par vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu, tai pieprasītā vīza ir jāizsniedz, ja pastāv risks, ka varētu tikt pārkāpts Hartas 4. un/vai 18. pants vai citas šīs valsts starptautiskās saistības? Vai atbildi uz šo jautājumu ietekmē saikne starp vīzas pieprasītāju un dalībvalsti, kurai jāizskata vīzas pieteikums (piemēram, ģimenes saites, viesģimenes, galvotāji un sponsori, utt.)?”

40. Ievērojot iesniedzējtiesas lūgumu un rīkojoties atbilstoši Tiesas Reglamenta 108. panta 1. punktam, norīkotā palāta ir nolēmusi šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu piemērot steidzamības tiesvedību. Turklāt atbilstoši Reglamenta 113. panta 2. punktam norīkotā palāta ir lūgusi nodot lietu virspalātai.

41. Par prejudiciālajiem jautājumiem rakstveida apsvērumus ir iesnieguši prasītāji pamatlietā, Beļģijas valdība, kā arī Komisija.

42. Šo ieinteresēto pušu, kā arī Čehijas, Dānijas, Vācijas, Igaunijas, Francijas, Ungārijas, Maltas, Nīderlandes, Austrijas, Polijas, Slovēnijas, Slovākijas un Somijas valdību mutvārdu paskaidrojumi tika uzklasīti 2017. gada 30. janvāra tiesas sēdē.

Vērtējums

Par Tiesas kompetenci

43. Beļģijas valdība galvenokārt apgalvo, ka Tiesai nav kompetences atbildēt uz prejudiciālajiem jautājumiem, jo uz prasītāju pamatlietā situāciju neattiecoties Savienības tiesības.

44. Šī valdība norāda, pirmkārt, ka Vīzu kodeksā ir reglamentētas vienīgi vīzas, kas izsniedzamas uz ne vairāk kā trīs mēnešiem sešu mēnešu laikposmā (“īstermiņa vīzas”)⁸, un ka šī kodeksa 32. panta 1. punkta b) apakšpunktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums atteikt vīzu, ja ir pamatotas šaubas par pieteikuma iesniedzēja nodomu atstāt dalībvalstu teritoriju pirms pieteiktās vīzas beigu termiņa. Beļģijas valdības skatījumā Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkts vienkārši veido atkāpi no pienākuma atteikt vīzu, pamatojoties uz šī kodeksa 32. panta 1. punktu, un tajā izsmeltoši ir noteikti atteikuma pamati, no kuriem dalībvalstīm ir atļauts atkāpties. Šie atteikuma pamati attiecoties vienīgi uz gadījumiem, kad vīzas pieteikuma iesniedzējs neatbilst ieceļošanas nosacījumiem, kas noteikti Šengenas Robežu kodeksa 6. panta 1. punkta a), c), d) un e) apakšpunktā, uz kuriem ir atsauce Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punktā, un esot izklāstīti šī kodeksa 32. panta 1. punkta a) apakšpunkta i), ii), iii) un vi) punktā. Pēc Beļģijas valdības domām, no tā izriet, ka, lai gan Vīzu kodeksa 32. pants atbilstoši tā tekstam ir piemērojams, “neskarot [šī kodeksa] 25. panta 1. punktu”, šī izslēgšana neattiecoties uz minētā kodeksa 32. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzēto atteikuma pamatu⁹. Līdz ar to vīza ar ierobežotu teritoriālo derīgumu varot tikt izsniegta tikai attiecībā uz

⁸ – Šajā ziņā skat. spriedumu, 2012. gada 10. aprīlis, *Vo* (C-83/12 PPU, EU:C:2012:202, 36. punkts).

⁹ – Daļa no Beļģijas valdības argumentācijas, kas attiecas uz saistību starp Vīzu kodeksa 25. panta 1. punktu un tā 32. pantu, tiks aplūkota šo secinājumu 111. un nākamajos punktos.

uzturēšanos, kas nav ilgāka par trim mēnešiem. Atsaucoties uz 2012. gada 8. novembra spriedumu *Iida* (C-40/11, EU:C:2012:691) un 2013. gada 8. maija spriedumu *Ymeraga* u.c. (C-87/12, EU:C:2013:291), Beļģijas valdība norāda, ka, tā kā prasītāji pamatlietā neatbilst nosacījumiem, kas prasīti saistībā ar īstermiņa vīzas piešķiršanu atbilstoši Vīzu kodeksam, viņu situāciju nereglamentē Savienības tiesības.

45. Otrkārt, šī valdība norāda, ka nedz noteikumi patvēruma jomā, nedz Hartas noteikumi neļauj prasītāju pamatlietā situāciju piesaistīt Savienības tiesībām. Proti, pirmkārt, Eiropas Kopējā patvēruma sistēma atbilstoši Direktīvas 2013/32 3. panta 1. un 2. punktam esot piemērojama tikai pieteikumiem, kas iesniegti dalībvalstu teritorijā vai pie tās robežas, izslēdzot diplomātiskā vai teritoriālā patvēruma pieteikumus, kas iesniegti dalībvalstu pārstāvniecībās. Otrkārt, tā kā Savienības tiesības netiek īstenotas attiecībā uz prasītāju pamatlietā situāciju, Harta neesot piemērojama. Visbeidzot Beļģijas valdība norāda, ka Savienība nav pieņēmusi nevienu leģislatīvo aktu attiecībā uz nosacījumiem, ar kādiem trešo valstu valstspiederīgie var ieceļot un uzturēties ilgāk nekā trīs mēnešus humānu apsvērumu dēļ. Līdz ar to dalībvalstis joprojām saglabājot savu kompetenci šajā jautājumā.

46. Komisija, neatsaucoties uz Tiesas kompetences neesamību, izvirza argumentus, kas ir līdzīgi šo secinājumu 44. punktā izklāstītajiem. Tās ieskatā vīzas pieteikums, kas iesniegts, lai iekļūtu kādas dalībvalsts teritorijā ar nolūku tur lūgt starptautisko aizsardzību, nevar tikt uzskatīts par īstermiņa vīzas pieteikumu. Šāds pieteikums esot jāaplūko kā ilgtermiņa vīzas pieteikums atbilstoši valsts tiesībām.

47. Lielākā daļa valdību, kas piedalījās tiesas sēdē Tiesā, ir pievienojušās Beļģijas valdības un Komisijas nostājai, norādot uz Vīzu kodeksa nepiemērojamību pamatlietas apstākļos.

48. Manuprāt, visi šie iebildumi ir noraidāmi.

49. No iesniedzējtiesas iesniegtajiem lietas materiāliem – un to tiesas sēdē ir apstiprinājusi Beļģijas valdība – izriet, ka prasītāji pamatlietā atbilstoši Vīzu kodeksam lūdza izsniegt *īstermiņa* vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu, proti, atļauju ieceļot Beļģijas teritorijā uz laiku, kas kopumā nepārsniedz 90 dienas. Tāpat no šiem lietas materiāliem izriet, ka kompetentās iestādes visā procesa gaitā ir kvalificējušas, izskatījušas un apstrādājušas prasītāju pamatlietā pieteikumus kā *atbilstoši Vīzu kodeksam* iesniegtus vīzas pieteikumus. Šie pieteikumi noteikti ir tikuši uzskatīti par *pieņemamiem* saskaņā ar šī kodeksa 19. pantu¹⁰, jo lēmumi par atteikumu iesniegt pieprasītās vīzas tika pieņemti saskaņā ar minētā kodeksa 23. panta 4. punkta c) apakšpunktu. Turklāt strīdīgie lēmumi tika sagatavoti, izmantojot “īstermiņa vīzas lēmuma veidlapu”, un atteikums izsniegt vīzas bija balstīts uz vienu no Vīzu kodeksa 32. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētajiem pamatiem.

50. Prasītāju pamatlietā nodoms lūgt bēgļa statusu, tiklīdz viņi būtu ieceļojuši Beļģijas teritorijā, *nevar mainīt* nedz viņu pieteikumu *būtību*, *nedz to priekšmetu*. It īpaši tas nevar tos pārveidot par ilgtermiņa vīzas pieteikumiem, nedz arī izslēgt šos pieteikumus no Vīzu kodeksa un Savienības tiesību piemērošanas jomas – pretēji tam, ko vairākas dalībvalstis ir apgalvojušas tiesas sēdē Tiesā.

51. Saskaņā ar interpretāciju, ko Tiesa sniegs attiecībā uz Vīzu kodeksa 25. pantu un tā saistību ar šī kodeksa 32. pantu¹¹, šāds nodoms, *lielākais, varētu būt pamats noraidīt prasītāju pamatlietā pieteikumus* atbilstoši minētajam kodeksam, bet *noteikti nevarētu būt* šī kodeksa nepiemērojamības iemesls.

52. Tieši šāda atteikuma tiesiskums ir pamatlietas priekšmets un ir iesniedzējtiesas uzdoto prejudiciālo jautājumu, ar kuriem tā cenšas iegūt skaidrojumu par Vīzu kodeksa 25. panta piemērošanas nosacījumiem tādos apstākļos kā pamatlietā, pamatā.

10 — Tomēr no lietas materiāliem neizriet, vai prasītāju pamatlietā pieteikumi ir tikuši atzīti par pieņemamiem “atkāpes veidā” “humānu apsvērumu dēļ” atbilstoši Vīzu kodeksa 19. panta 4. punktam.

11 — Par saistību starp šiem diviem pantiem skat. šo secinājumu 111. un nākamos punktus.

53. Turklāt ir jāatzīmē, ka prasītājiem pamatlietā nebija nekādas nepieciešamības lūgt ilgtermiņa vīzas. Proti, ja viņiem tiktu atļauts ieceļot Beļģijas teritorijā un ja pēc tam, kad viņi būtu iesnieguši patvēruma pieteikumus, nebūtu izdevies šos pieteikumus izskatīt pirms viņu īstermiņa vīzu termiņa beigām, viņu tiesības palikt šajā teritorijā ilgāk nekā 90 dienas izrietētu no to patvēruma meklētāju statusa atbilstoši Direktīvas 2013/32 9. panta 1. punktam. Pēc tam šīs tiesības izrietētu no viņu starptautiskās aizsardzības saņēmēju statusa.

54. Līdz ar to Tiesai acīmredzami ir kompetence atbildēt uz *Conseil du contentieux des étrangers* uzdotajiem jautājumiem.

55. 2012. gada 8. novembra spriedums *Iida* (C-40/11, EU:C:2012:691) un 2013. gada 8. maija spriedums *Ymeraga* u.c. (C-87/12, EU:C:2013:291), kurus minējusi Beļģijas valdība, nevar apstiprināt šīs valdības apgalvojumus par Tiesas kompetences neesamību.

56. Vispirms – minētajos spriedumos Tiesa nav atzinusi, ka tai nav kompetences, bet gan atbildējusi uz tai uzdotajiem jautājumiem.

57. Tālāk – šī lieta skaidri atšķiras no lietām, kurās pasludināti minētie spriedumi, kuros Tiesa secināja, ka personu, kas bija prasītāji tajos aplūkotajās pamatlietās, situāciju nereglamentē Savienības tiesības un tai nav nekādas saiknes ar šīm tiesībām¹². Konkrētāk, minētajos spriedumos Tiesa konstatēja, ka minētie prasītāji nevar tikt uzskatīti par Direktīvas 2004/38/EK¹³ saņēmējiem [tiesību subjektiem], nedz – runājot par prasītājiem pamatlietā, attiecībā uz kuru pasludināts 2013. gada 8. maija spriedums *Ymeraga* u.c. (C-87/12, EU:C:2013:291) – par Direktīvas 2003/86¹⁴ saņēmējiem un ka līdz ar to šie tiesību akti *viņiem nebija piemērojami*¹⁵.

58. Turpretim šajā lietā prasītāji pamatlietā ir iesnieguši īstermiņa vīzas pieteikumus atbilstoši Savienības regulai, ar kuru ir saskaņotas šo vīzu izsniegšanas procedūras un nosacījumi un kura *viņiem ir piemērojama*. Proti, Vīzu kodekss aptver viņu situāciju gan *ratione personae*, gan *ratione materiae*.

59. Pirmkārt, Vīzu kodekss atbilstoši tā 1. panta 2. punktam ir piemērojams “visiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kam, šķērsojot dalībvalstu ārējās robežas, vajadzīga vīza saskaņā ar [...] Regulu [...] Nr. 539/2001”¹⁶, kurā cita starpā ir iekļauts to trešo valstu saraksts, kuru pilsoņiem ir jābūt vīzām. Sīrija ir viena no šīm trešajām valstīm¹⁷. Līdz ar to prasītājiem pamatlietā kā Sīrijas pilsoņiem bija pienākums iegūt vīzu pirms ieceļošanas dalībvalstu teritorijā.

60. Otrkārt, nedz Vīzu kodeksa 1. panta 1. punktā, kurā izklāstīts tā mērķis, nedz tā 2. panta 2) punktā, kurā definēts “vīzas” jēdziens, nav atsauces uz vīzas pieprasīšanas *motīviem*. Šajos noteikumos ir aprakstīts šāds mērķis un definēts šāds jēdziens, atsaucoties tikai uz uzturēšanās atļaujas, kas varētu tikt lūgta un piešķirta, *ilgumu*. Iemesli, kas ir bijuši vīzas pieteikuma iesniegšanas motīvs, būtu jāņem

12 — Skat. spriedumus, 2012. gada 8. novembris, *Iida* (C-40/11, EU:C:2012:691, 80. un 81. punkts), un 2013. gada 8. maijs, *Ymeraga* u.c. (C-87/12, EU:C:2013:291, 42. punkts).

13 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp., un labojumi – OV 2004, L 229, 35. lpp., un OV 2005, L 197, 34. lpp.).

14 — Padomes 2003. gada 22. septembra Direktīva par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanu (OV 2003, L 251, 12. lpp.).

15 — Skat. 2013. gada 8. maija spriedumu *Ymeraga* u.c. (C-87/12, EU:C:2013:291, 24.–33. punkts), kurā Tiesa konstatēja, no vienas puses, ka Direktīva 2003/86 nav piemērojama *Ymeraga* kunga ģimenes locekļiem tāpēc, ka viņš ir Luksemburgas pilsonis, un, no otras puses, ka Direktīva 2004/38 tāpat viņiem nav piemērojama, jo *Ymeraga* kungs nav istenojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanu. Skat. arī 2012. gada 8. novembra spriedumu *Iida* (C-40/11, EU:C:2012:691, 61. un 65. punkts), kurā Tiesa konstatēja, ka Direktīva 2004/38, uz kuru *Iida* kungs atsaucies, lai saskaņā ar Vācijas tiesībām iegūtu “Savienības pilsoņa ģimenes locekļa uzturēšanās atļauju”, nav piemērojama viņa situācijai, jo viņš nav ne pavadījies, ne pievienojies savas ģimenes loceklim, kas būtu Savienības pilsonis un kas būtu istenojis savu pārvietošanās brīvību.

16 — Padomes 2001. gada 15. marta Regula (EK) Nr. 539/2001, ar ko izveido to trešo valstu sarakstu, kuru pilsoņiem, šķērsojot dalībvalstu ārējās robežas, ir jābūt vīzām, kā arī to trešo valstu sarakstu, uz kuru pilsoņiem šī prasība neattiecas (OV 2001, L 81, 1. lpp.).

17 — Saskaņā ar Regulas Nr. 539/2001 1. panta 1. punktu un tās I pielikumā iekļauto sarakstu.

vērā tikai saistībā ar Vīzu kodeksa 25. panta piemērošanu, kā arī izvērtējot, vai pastāv šī kodeksa 32. pantā paredzētie atteikuma pamati, proti, vēlākā vīzas pieteikuma izskatīšanas stadijā. Šo interpretāciju apstiprina Vīzu kodeksa 19. pants. Saskaņā ar šī panta 2. punktu vīzas pieteikumu “var pieņemt”, ja kompetents konsulāts konstatē, ka tā paša panta 1. punktā minētie nosacījumi ir ievēroti. Taču starp šiem nosacījumiem nav atrodams nosacījums par to, ka pieteicējam būtu jāiesniedz apliecinājošie dokumenti, kas uzskaitīti Vīzu kodeksa 14. pantā, tostarp šī panta a) un d) punktā, proti, – attiecīgi – dokumenti, kuros norādīts ceļojuma *imesls*, un informācija, kas ļauj izvērtēt pieteikuma iesniedzēja nodomu atstāt dalībvalstu teritoriju, pirms beidzas pieteiktās vīzas termiņš. No tā izriet, ka prasītāju pamatlietā pieteikumi, ar kuriem ir lūgts piešķirt vīzu uz laiku, kas nepārsniedz 90 dienas, ietilpst Vīzu kodeksa materiālajā piemērošanas jomā neatkarīgi no motīviem, kuru dēļ tie ir iesniegti, un ka Beļģijas konsulārie dienesti pareizi tos ir uzskatījuši par pieņemamiem atbilstoši šī kodeksa 19. pantam.

61. Līdz ar to prasītāju pamatlietā situāciju reglamentē Vīzu kodekss un tātad Savienības tiesības, *tostarp* gadījumā, ja būtu jāsecina, ka viņu pieteikumi tika noraidīti pareizi. Proti, kā Tiesa ir precizējusi 2013. gada 19. decembra spriedumā *Koushkaki* (C-84/12, EU:C:2013:862), vīzas atteikuma pamati ir izsmeltoši uzskaitīti Vīzu kodeksā¹⁸ un ir jāpiemēro, ievērojot attiecīgos šī kodeksa noteikumus.

62. Šo secinājumu neatspēko Beļģijas valdības apgalvojums, kuru tiesas sēdē atbalstīja arī Komisija un dažas dalībvalstis, ka Vīzu kodeksā neesot ļauts iesniegt vīzas pieteikumu, pamatojoties uz tā 25. pantu.

63. Vispirms šāds arguments, kas turklāt ir pārlieku formāls, ir pretrunā Vīzu kodeksa 23. panta 4. punkta b) apakšpunktam, saskaņā ar kuru to lēmumu starpā, kas var tikt pieņemti par vīzas “pieteikumu”, kurš atzīts par pieņemamu atbilstoši šī kodeksa 19. pantam, ir lēmums izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu saskaņā ar minētā kodeksa 25. pantu.

64. Tālāk ir jāatzīmē, ka Vīzu kodeksa I pielikumā ir ietverta tikai viena saskaņotā pieteikuma veidlapa. Šīs veidlapas virsrakstā ir ietverta vispārīga atsauce “Pieteikums uz Šengenas vīzu”, neprecizējot vīzas veidu, uz kuru attiecas pieteikums, – no tiem vīzu veidiem, kas tiek reglamentēti ar šo kodeksu, proti, vienota vīza, tranzītvīza vai vīza ar ierobežotu teritoriālo derīgumu. Tikai aizpildot šīs veidlapas 21. punktu ar virsrakstu “Galvenais ceļojuma mērķis(-i)”, kurā ir ietvertas vairākas rūtiņas, katra no kurām atbilst kādam ceļojuma motīvam (mācības, tūrisms, oficiāla vizīte, ārstēšanās utt.), pieteikuma iesniedzējs sniedz precizējumus par pieteiktās vīzas veidu (piemēram, atzīmējot rūtiņu “Lidostas tranzīts”, ja viņš pieprasa šī veida vīzu). Tā kā šis motīvu saraksts nav izsmeltošs (pie pēdējās rūtiņas ir aile “Cits (lūdzu, norādīt)”), pieteikuma iesniedzējam, kā to apgalvo prasītāji pamatlietā, ir visas iespējas norādīt, ka viņa pieteikums ir pamatots ar humāniem apsvērumiem atbilstoši Vīzu kodeksa 25. pantam. Šo tēzi turklāt apstiprina fakts, ka šīs veidlapas daļā, kas rezervēta administrācijai, ailē “Lēmums par vīzu” to izvēles iespēju starpā, kas pieejamas pozitīva lēmuma gadījumā, ir minēta arī vīzas ar ierobežotu teritoriālo derīgumu izsniegšana.

65. Vispārīgāk runājot, ir jānorāda, ka nekas Vīzu kodeksā neliedz pieteikuma iesniedzējam tad, kad viņš iesniedz pieteikumu, lūgt piemērot viņa labā šī kodeksa 25. pantu, ja viņš neatbilst Šengenas Robežu kodeksa 6. panta 1. punkta a), c), d) un e) apakšpunktā paredzētajiem ieceļošanas nosacījumiem vai ja viņš uzskata, ka uz viņa situāciju attiecas pirmā minētā tiesību norma.

66. Saistībā ar pamatlietas apstākļiem ir jāatgādina, ka no iesniedzējtiesas nosūtītajiem lietas materiāliem – un to tiesas sēdē ir apstiprinājusi Beļģijas valdība – izriet, ka prasītāji pamatlietā ir iesnieguši savus vīzas pieteikumus atbilstoši Vīzu kodeksā paredzētajām prasībām, iesniedzot gan saskaņotu pieteikuma veidlapu atbilstoši paraugam, kas ietverts šī kodeksa I pielikumā, gan apliecinājošus dokumentus, kas tai ir jāpievieno.

18 — Skat. spriedumu, 2013. gada 19. decembris, *Koushkaki* (C-84/12, EU:C:2013:862, 65. punkts).

67. Visbeidzot, pat ja tiktu pieņemts, ka atbilstoši tam, ko apgalvo tostarp Beļģijas valdība un Komisija, Vīzu kodekss neļauj iesniegt vīzas pieteikumu saskaņā ar šā kodeksa 25. pantu, ar šo apstākli vien nepietiek, lai izslēgtu prasītājus pamatlietā no Vīzu kodeksa piemērošanas jomas, jo viņi ir lūguši izsniegt vīzu, kuras piešķiršanas procedūras un nosacījumi ir reglamentēti šajā kodeksā, un viņu pieteikumi ir tikuši izskatīti un noraidīti, pamatojoties uz minētā kodeksa noteikumiem.

68. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, nav jāatbild uz šo secinājumu 45. punktā izklāstītajiem Beļģijas valdības argumentiem saistībā ar to, ka noteikumiem patvēruma jomā neesot nozīmes pamatlietas konkrētajos apstākļos¹⁹.

69. Savukārt Beļģijas valdības, kā arī Komisijas un dalībvalstu, kas piedalījās tiesas sēdē, argumenti attiecībā uz Hartas piemērojamību pamatlietas apstākļos tiks izskatīti saistībā ar pirmā prejudiciālā jautājuma analīzi. Šajā ziņā ir jāprecizē – un šeit es atļaušos nedaudz atkārtoties –, ka tieši skaidrības labad argumentus, kas attiecas uz Tiesas kompetences neesamību un Vīzu kodeksa noteikumu nepiemērojamību, es piedāvātu aplūkot atsevišķi no argumentiem, kas lielā mērā pārklājas ar pirmajiem minētajiem un attiecas uz Hartas piemērojamību un Savienības tiesību īstenošanu.

70. No visiem iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka – pretēji tam, ko apgalvo Beļģijas valdība, – uz prasītāju pamatlietā situāciju attiecas Savienības tiesības. Līdz ar to Tiesas kompetencē ir atbildēt uz *Conseil du contentieux des étrangers* uzdotajiem jautājumiem.

Par pirmo prejudiciālo jautājumu

71. Pirmais prejudiciālais jautājums ir iedalāms divās daļās. Pirmajā daļā iesniedzējtiesa būtībā jautā Tiesai, vai Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktā ietvertais izteiciens “starptautiskās saistības” attiecas uz tiesībām, kas garantētas Hartā, tostarp tās 4. un 18. pantā paredzētajām tiesībām. Otrajā daļā iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai šis izteiciens attiecas uz saistībām, kas dalībvalstīm ir atbilstoši ECPAK un Ženēvas konvencijas 33. pantam.

72. Manuprāt, nav lielu šaubu par atbildi, kas būtu jāsniedz uz jautājuma pirmo daļu.

73. Savienībai ir sava īpaša tiesību sistēma, kas atšķiras no starptautisko tiesību sistēmas. Saskaņā ar LES 6. panta 1. punkta pirmo daļu Harta ir daļa no Savienības primārajām tiesībām un tātad ir Savienības tiesību avots. Kad tās piemērošanas nosacījumi ir iestājušies, dalībvalstīm ir pienākums to ievērot, ņemot vērā to dalību Savienībā. Imperatīvās prasības, kas izriet no Hartas, tātad nav pieskaitāmas Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētajām “starptautiskajām saistībām”, un tas tā ir neatkarīgi no tvēruma, kāds būtu jānosaka šim izteicienam.

74. Tas tomēr nenozīmē, ka lēmumos, ko dalībvalstis pieņem, pamatojoties uz šo tiesību normu, nav jāievēro Hartā paredzētās prasības.

75. Hartas piemērošanas joma attiecībā uz dalībvalsts rīcību ir noteikta tās 51. panta 1. punktā, atbilstīgi kuram Hartas noteikumi attiecas uz dalībvalstīm tad, ja tās īsteno Savienības tiesību aktus. Hartā garantētās pamattiesības tādējādi ir jāievēro gadījumos, kad valsts tiesiskais regulējums un, vispārīgāk, attiecīgās dalībvalsts rīcība ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā²⁰.

19 — Šajā ziņā vienīgi norādišu, ka – pretēji tam, ko, šķiet, apgalvo šī valdība, – prasītāji pamatlietā nav iesnieguši diplomātiskā patvēruma pieteikumus, kas atbilstoši Direktīvas 2013/32 3. panta 2. punktam neietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā un Eiropas Kopējās patvēruma sistēmas piemērošanas jomā. Turpretim viņi apstrīd viņu tiesību uz patvērumu, kas garantētas ar Hartas 18. pantu, pārkāpumu, kas izdarīts, Beļģijas iestādēm atsakot viņiem ieeļošanu; šis atteikums ir liedzis viņiem legālu iespēju piekļūt starptautiskajai aizsardzībai, kas piešķirta atbilstoši minētajai sistēmai. Līdz ar to nav izslēgts, ka prasītāju pamatlietā situācija varētu tikt uzskatīta par saistītu ar Savienības tiesībām, ņemot vērā arī viņu kā potenciālo šādas aizsardzības ieguvēju statusu.

20 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 21. punkts).

76. Līdz ar to ir jāpārbauda, vai dalībvalsts, kas tādos apstākļos kā pamatlietā pieņem lēmumu atteikt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu, kas lūgta humānu apsvērumu dēļ atbilstoši Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktam, īsteno Savienības tiesību aktus Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē.

77. Šajā ziņā, pirmkārt, ir jānorāda, ka šādu vīzu izsniegšanas nosacījumi, kā arī režīms, kas uz tām attiecas, ir paredzēti Savienības regulā, kuras mērķis saskan ar tādas kopējās vīzu politikas attīstīšanu, veidojot tiesību normu “kopumu”, kas ir vērsta uz to, lai “atvieglotu likumīgu ceļošanu un novērstu nelikumīgu ieeļošanu, turpmāk saskaņojot valstu tiesību aktus un vietējo konsulāro pārstāvniecību [vīzu izsniegšanas] praksi”²¹.

78. Atbilstoši Vīzu kodeksa 1. panta 1. un 2. punktam ar to ir paredzētas “procedūras un nosacījumi[i], lai izsniegtu vīzas tranzītam vai plānotām uzturēšanās reizēm dalībvalstu teritorijā uz laiku, kas nav ilgāks par 90 dienām jebkurā 180 dienu laikposmā”, un, kā jau esmu atgādinājis iepriekš, tas ir piemērojams ikvienam trešās valsts valstspiederīgajam, kuram, šķērsojot dalībvalstu ārējās robežas, ir vajadzīga vīza saskaņā ar Regulu Nr. 539/2001²².

79. Saskaņā ar Vīzu kodeksa 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu “vīza” šajā kodeksā ir definēta kā “kādas dalībvalsts izdota atļauja” “tranzītā šķērsot vai plānoti uzturēties dalībvalstu teritorijā uz laiku, kas nepārsniedz 90 dienas jebkurā 180 dienu laikposmā”. Šis jēdziens aptver arī “vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu”, kas reglamentēta Vīzu kodeksa 25. pantā. Abstrahējoties no tās izsniegšanas nosacījumiem (un izsniegšanas atteikuma nosacījumiem), šī vīza no šā kodeksa 2. panta 3. punktā definētās “vienotās vīzas” atšķiras tikai aspektos, kas attiecas uz ieeļošanas un uzturēšanās atļaujas, ko tā sniedz, teritoriālo piemērojamību, jo, kā tas ir precizēts šī paša 2. panta 4. punktā, tā attiecas tikai uz vienas vai vairāku dalībvalstu teritoriju.

80. No tā izriet, ka, izsniedzot vai atsakoties izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu atbilstoši Vīzu kodeksa 25. pantam, dalībvalstu iestādes pieņem lēmumu attiecībā uz dokumentu, kas atļauj dalībvalstu ārējo robežu šķērsošanu, uz kuru attiecas *saskaņotā sistēma*, un tādējādi tās rīkojas *Savienības tiesību ietvaros un īstenojot šīs tiesības*.

81. Šis secinājums nevar tikt atspēkots ar iespējamu atzinumu par attiecīgās dalībvalsts novērtējuma brīvību Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkta piemērošanā.

82. Proti, apstākļi, ka ar kādu Savienības regulu dalībvalstīm ir atzīta novērtējuma brīvība, neliedz, kā Tiesa to precizējusi 2011. gada 21. decembra spriedumā *N. S. u.c.* (C-411/10 un C-493/10, EU:C:2011:865, 68. un 69. punkts), konstatēt, ka šīs brīvības īstenošanas ietvaros pieņemtie akti ir uzskatāmi par Savienības tiesību īstenošanu Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē, ja ir secināms, ka minētā novērtējuma brīvība ir neatņemama daļa no normatīvās sistēmas, kas izveidota ar attiecīgo regulu, un ka tā ir jāīsteno, ievērojot citus šīs regulas noteikumus²³.

83. Pat ja tiktu pieņemts, ka Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktā dalībvalstīm ir atstāta novērtējuma brīvība attiecībā uz vīzu izsniegšanu humānu apsvērumu dēļ – šis jautājums tiks izskatīts, izvērtējot otro prejudiciālo jautājumu –, ir jākonstatē, ka šādas vīzas iekļaujas kopējā vīzu politikā un ka tās reglamentē Savienības regula, kurā attiecībā uz tām ir noteikti kompetences noteikumi, izsniegšanas

21 — Atbilstoši Hāgas programmai brīvības, drošības un tiesiskuma stiprināšanai Eiropas Savienībā (OV 2005, C 53, 1. lpp.). Skat. Vīzu kodeksa preambulas 3. apsvērumu.

22 — Skat. šo secinājumu 59. punktu.

23 — Šajā ziņā skat. arī spriedumu, 2013. gada 26. septembris, *IBV & Cie* (C-195/12, EU:C:2013:598, 48., 49. un 61. punkts).

nosacījumi un kārtība, to tvērums, kā arī anulēšanas vai atcelšanas pamati²⁴. Līdz ar to lēmumi, ko dalībvalstu kompetentās iestādes pieņem, pamatojoties uz minēto tiesību normu, ir uzskatāmi par Vīzu kodeksā paredzēto procedūru īstenošanu, un iespējamā novērtējuma brīvība, kas šīm iestādēm ir jāīsteno, pieņemot šos lēmumus, ir neatņemama daļa no ar šo kodeksu izveidotās normatīvās sistēmas.

84. Šajos apstākļos ir jāsecina, ka, pieņemot lēmumus atbilstoši Vīzu kodeksa 25. pantam, dalībvalsts iestādes īsteno Savienības tiesību aktus Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē un ka tām līdz ar to ir jāievēro šajā Hartā garantētās tiesības.

85. Šāds secinājums turklāt izriet no paša Vīzu kodeksa teksta, jo atbilstoši tā preambulas 29. apsvērumam uz šo kodeksu ir attiecināmas pamattiesības un Hartas principi²⁵. Savas Rokasgrāmatas par vīzu pieteikumu apstrādi un grozījumiem izsniegtajās vīzās²⁶, kuras mērķis ir nodrošināt tostarp Vīzu kodeksa noteikumu saskaņotu īstenošanu, priekšvārdā Komisija apstiprina šo imperatīvo prasību par pamattiesību ievērošanu, uzsverot, ka šīs tiesības, kādas tās atspoguļotas tostarp Hartā, ir jāgarantē ikvienai personai, kas lūdz vīzu, un ka “vīzu pieteikumu apstrādē [...] ir pilnībā jāievēro necilvēcīgas un pazemojošas attieksmes aizliegums un jebkādas diskriminācijas aizliegums, kas noteikti attiecīgi [ECPAK] 3. un 14. pantā un [Hartas] 4. un 21. pantā”.

86. Otrkārt, saistībā ar pamatlīstas apstākļiem es jau esmu norādījis, ka no iesniedzējtiesas nosūtītajiem lietās materiāliem izriet, ka prasītāji pamatlīstā, iesniedzot savu vīzas pieteikumu, lūdz piemērot attiecībā uz viņiem Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktu, ka strīdīgie lēmumi ir balstīti uz Vīzu kodeksa 32. panta 1. punkta b) apakšpunkta beigu daļā paredzēto vīzas atteikuma pamatu un ka šis atteikums tika sniegts pēc tam, kad tika konstatēts, ka humanitāro vīzu izsniegšanas nosacījumi atbilstoši šī kodeksa 25. pantam, tostarp procedūras izņēmuma raksturs un paredzētās uzturēšanās pagaidu raksturs, nav izpildīti.

87. Līdz ar to ir skaidrs, ka pamatlīstā vērtēšanās Beļģijas iestādēs un šo iestāžu rīkošanās notika, balstoties uz Vīzu kodeksu un piemērojot tā noteikumus.

88. Tādēļ strīdīgie lēmumi ir uzskatāmi par šī kodeksa un tātad arī Savienības tiesību aktu īstenošanu Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē. Minētajām iestādēm, pieņemot šos lēmumus, bija jāievēro Hartā garantētās tiesības.

89. Turklāt ir jāuzsver, ka ar Hartu atzītās pamattiesības, kuras ir jāievēro ikvienai dalībvalstu iestādei, kas rīkojas Savienības tiesību ietvaros, ir garantētas šādas iestādes pieņemto aktu adresātiem *neatkarīgi no jebkāda teritorialitātes kritērija*.

90. Kā jau esmu parādījis šo secinājumu 49.–70. un 76.–88. punktā, uz prasītāju pamatlīstā situāciju *attiecas* Savienības tiesības un attiecībā uz viņiem pieņemtie akti ir uzskatāmi par šo tiesību īstenošanu Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē. Līdz ar to prasītāju pamatlīstā situācija ietilpst Hartas piemērošanas jomā neatkarīgi no apstākļa, ka viņi neatrodas kādas dalībvalsts teritorijā, un fakta, ka viņiem nav nekādas saiknes ar šādu teritoriju.

24 — Attiecībā uz saskaņošanas, kas veikta ar Vīzu kodeksu, tvērumu skat. spriedumus, 2012. gada 10. aprīlis, *Vo* (C-83/12 PPU, EU:C:2012:202, 42. punkts), un 2013. gada 19. decembris, *Koushkaki* (C-84/12, EU:C:2013:862, 49. un 50. punkts).

25 — Vīzu kodeksa preambulas 29. apsvērumā ir paredzēts, ka šis kodekss “ievēro pamattiesības un ņem vērā principus, kas jo īpaši atziti ar [ECPAK] un [Hartu]”.

26 — Konsolidētā redakcija, kas balstīta uz Komisijas 2010. gada 19. marta Lēmumu, ar ko izstrādā rokasgrāmatu par vīzu pieteikumu apstrādi un grozījumiem izsniegtajās vīzās (C(2010) 1620, galīgā redakcija), Komisijas 2011. gada 4. augusta Īstenošanas lēmumu (C(2011) 5501, galīgā redakcija) un Komisijas 2014. gada 29. aprīļa Īstenošanas lēmumu C(2014) 2727. Šajā rokasgrāmatā ir ietvertas vadlīnijas (pamatnostādnes, paraugprakse un ieteikumi), kas paredzētas konsulārajam personālam un citu iestāžu darbiniekiem, kam ir jāizskata vīzas pieteikumi un jāpieņem par tiem lēmumi, kā arī institūcijām, kas ir atbildīgas par izsniegto vīzu grozīšanu.

91. Šajā ziņā Tiesa savā judikatūrā ir izteikusies ļoti skaidri: “Savienības tiesību piemērojamība nozīmē arī Hartā garantēto pamattiesību piemērošanu” un “nevar pastāvēt tādi gadījumi, kas [...] attiecas uz Savienības tiesībām, bez iepriekš minēto pamattiesību piemērošanas”²⁷. Tādējādi pastāv paralēlisms starp Savienības rīcību – neatkarīgi no tā, vai šī rīcība tiek veikta ar tās iestādēm vai ar tās dalībvalstu starpniecību, – un Hartas piemērošanu. Tiesas sēdē atbildot uz šajā ziņā Tiesas uzdoto jautājumu, Komisija piekrita šim secinājumam²⁸.

92. Ja būtu jāuzskata, ka Harta nav piemērojama gadījumos, kad kāda iestāde vai dalībvalsts, īstenojot Savienības tiesības, rīkojas ekstrateritoriāli, tas nozīmētu, ka situācijās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, nebūtu piemērojamas Savienības pamattiesības, apdraudot minēto paralēlismu. Ir skaidrs, ka šāda interpretācija radītu sekas ne tikai vīzu politikas jomā.

93. Turklāt, runājot tikai par šo jomu, ja Hartas piemērošana tiktu pakļauta kritērijam par *teritoriālo saikni ar Savienību* (vai drīzāk ar vienu no tās dalībvalstīm) papildus kritērijam par *saikni ar Savienības tiesībām*, visas Vīzu kodeksā paredzētās kopējās vīzu sistēmas īstenošana, visticamāk, tiktu atbrīvota no prasības ievērot Hartā paredzētās tiesības, un tas būtu pretrunā ne tikai principam, kas reglamentē tās piemērošanu, bet arī skaidri izteiktajai Savienības likumdevēja gribai, kāda tā ir pausta Vīzu kodeksa preambulas 29. apsvērumā – tad, kad Hartai vēl nebija saistoša spēka.

94. Šo pašu iemeslu dēļ Hartas piemērošana prasītāju pamatlietā situācijai tāpat nav atkarīga no tā, vai Beļģijas valsts īsteno attiecībā uz viņiem kāda veida varu un/vai kontroli, pretēji tam, kas saistībā ar ECPAK ir paredzēts šīs konvencijas 1. pantā, saskaņā ar kuru tās līgumslēdzējas valstis nodrošinās šīs konvencijas I sadaļā minētās tiesības un brīvības “īkvienam, kas atrodas to jurisdikcijā”²⁹.

95. Atbilstoši Beļģijas valdības argumentācijai, kurai tiesas sēdē pievienojušās dažas dalībvalstis, kāds noteikums, kas būtu analogs ECPAK 1. pantam, esot piemērojams arī Hartas sistēmā, vismaz attiecībā uz tiesībām, kas atbilst ECPAK garantētajām. Beļģijas valdība atgādina, ka saskaņā ar Hartas 52. panta 3. punktu, to aplūkojot attiecībā uz šo pantu sniegto paskaidrojumu³⁰ gaismā, ja Hartā paredzētās tiesības atbilst ECPAK garantētajām tiesībām, to nozīme un tvērums ir tādi paši kā šajā konvencijā, tostarp attiecībā uz noteiktajiem ierobežojumiem. Šīs valdības ieskatā ECPAK 1. pantā noteiktais princips ir viens no šiem ierobežojumiem un norobežo tostarp Hartas 4. panta, kas atbilst ECPAK 3. pantam, piemērošanas jomu. No tā izrietētu, ka, tā kā prasītāji neatrodas Beļģijas valsts jurisdikcijā, uz to situāciju minētā norma neattiecas.

96. Ir vairāki iemesli iebilst pret Beļģijas valdības piedāvāto interpretāciju.

97. Pirmkārt, ECPAK 1. pantā ir ietverta “jurisdikcijas klauzula”, kas darbojas kā ECPAK līgumslēdzēju valstu atbildības iedarbināšanas kritērijs attiecībā uz iespējamiem šīs konvencijas noteikumu pārkāpumiem. Taču šāda klauzula nav iekļauta Hartā. Kā jau esmu uzsvēris iepriekš, vienīgais kritērijs, kas nosaka Hartas piemērošanu, ciktāl runa ir par dalībvalstu rīcību, ir paredzēts tās 51. panta 1. punktā. Turklāt, lai gan minētā klauzula paredz ECPAK piemērošanas nosacījumu, tā turpretim neskar Hartas 52. panta 3. punktā minēto “nozīmi” un “apjomu”, kas būtu jāpiešķir šiem noteikumiem.

27 — Skat. spriedumus, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 21. punkts), un 2014. gada 30. aprīlis, *Pfleger* u.c. (C-390/12, EU:C:2014:281, 34. punkts).

28 — Lieki piebilst, ka, ja tiek ievērots šāds paralēlisms, nevar būt runas par to, ka ar Hartu Savienībai tiktu noteiktas kādas jaunas kompetences vai ka tiktu grozītas esošās kompetences Hartas 51. panta 2. punkta izpratnē.

29 — Par ECPAK 1. panta interpretāciju skat. tostarp ECT 2001. gada 12. decembra spriedumu *Bankovic* u.c. pret Beļģiju u.c. (CE:ECHR:2001:1212DEC005220799, 61. un 67. punkts), ECT 2010. gada 29. marta spriedumu *Medvedyev* u.c. pret Franciju un Spāniju (CE:ECHR:2010:00329JUD000339403, 63. un 64. punkts), ECT 2011. gada 7. jūlija spriedumu *Al-Skeini* u.c. pret Apvienoto Karalisti (CE:ECHR:2011:0707JUD005572107) un ECT 2012. gada 23. februāra (2016. gada 16. novembra labotā redakcija) spriedumu *Hirsi Jamaa* u.c. pret Itāliju (CE:ECHR:2012:0223JUD002776509, 72. punkts).

30 — Paskaidrojumi attiecībā uz Pamattiesību hartu (OV 2007, C 303, 17. lpp.). Saskaņā ar LES 6. panta 1. punkta trešo daļu un Hartas 52. panta 7. punktu šie paskaidrojumi ir jāņem vērā tās interpretēšanā. Skat. arī spriedumu, 2016. gada 15. februāris, *N.* (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 47. punkts un tajā minētā judikatūra).

98. Otrkārt, paskaidrojumos attiecībā uz Hartas 52. panta 3. punktu ietvertā norāde uz Hartā paredzēto tiesību “ierobežojumiem” ir jāsaprot tādējādi, ka Savienības tiesībās attiecībā uz Hartā paredzētajām tiesībām, kas atbilst ECPAK garantētajām tiesībām, nedrīkst piemērot ierobežojumus, kas nav pieļaujami ECPAK sistēmā³¹. Citiem vārdiem sakot, šajā noteikumā ir ietverts princips, saskaņā ar kuru ECPAK paredzētajām tiesībām ir dodama priekšroka, ja tās garantē augstāku pamattiesību aizsardzību.

99. Treškārt, Hartas 52. panta 3. punkta beigu daļā ir precizēts, ka līdzvērtība starp Hartā ietverto tiesību un atbilstošo ECPAK garantēto tiesību nozīmi un apjomu “neliedz Savienības tiesībās paredzēt plašāku aizsardzību”. No tā izriet, ka ECPAK nodrošinātais aizsardzības līmenis ir uzskatāms tikai par minimālo sliekšni, zem kura Savienība nedrīkst noslidēt, bet Savienība savukārt var Hartā garantētajām tiesībām, kas atbilst ECPAK noteiktajām tiesībām, piešķirt lielāku tvērumu³². Beļģijas valdības argumentācija būtībā ir pielīdzināma apgalvojumam, ka Savienībai ir pienākums piemērot šīm tiesībām tādus pašus ierobežojumus, kādi ir atļauti ECPAK sistēmā attiecībā uz šajā konvencijā garantētajām tiesībām. Acīmredzami šāda tēze liedz Hartas 52. panta 3. punkta pēdējam teikumam jebkādu lietderīgu iedarbību.

100. Ceturtkārt, nekādi ierobežojumi attiecībā uz Hartas 4. pantā paredzēto personu teritoriālo vai juridisko situāciju nevar tikt izsecināti no šī panta teksta, kura formulējums ir universāls.

101. Visbeidzot, Beļģijas valdības piedāvātā interpretācija izriet no sajaukuma starp jautājumu par Hartas – kā atbilstoši Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta b) apakšpunktam dalībvalsts pieņemto aktu tiesiskuma rādītāja – *piemērojamību* un jautājumu par to *pienākumu saturu* un *apjomu*, kas saskaņā ar Hartas noteikumiem ir jāpilda šai dalībvalstij, apstrādājot vīzas pieteikumu, no šīs tiesību normas viedokļa³³.

102. Tagad pāriešu pie pirmā prejudiciālā jautājuma otrās daļas, ar kuru iesniedzējtiesa aicina Tiesu precizēt, vai Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktā ietvertais izteiciens “starptautiskās saistības” attiecas uz pienākumiem, kas dalībvalstīm ir atbilstoši ECPAK un Ženēvas konvencijas 33. pantam.

103. Es uzskatu, ka Tiesas nostājas ieņemšana šajā jautājumā nav lietderīga pamatlietas atrisināšanai. Proti, neatkarīgi no nozīmes un tvēruma, kas būtu jānosaka šim izteicienam, nav apstrīdams, ka ECPAK un Ženēvas konvencija veido gan Savienības tiesību interpretācijas raksturlielumu iecelšanas, uzturēšanās un patvēruma jomā, gan dalībvalstu rīcības, tām īstenojot šīs tiesības, tiesiskuma raksturlielumu.

104. Tomēr iesniedzējtiesai ir šaubas gan par ECPAK, gan Ženēvas konvencijas piemērojamību prasītāju pamatlietā situācijai, jo viņi neatbilst teritorialitātes kritērijam, kas ir priekšnosacījums abu šo dokumentu piemērošanai³⁴. Savos rakstveida apsvērumos gan Beļģijas valdība, gan Komisija apgalvo šādu nepiemērojamību.

31 — Paskaidrojumos attiecībā uz Hartas 52. panta 3. punktu ir precizēts, ka, “paredzot šo tiesību ierobežojumus, likumdevējam jāievēro tie paši standarti, kas noteikti [ECPAK] sīki izstrādātajos ierobežojumu noteikumos”.

32 — Paskaidrojumos attiecībā uz Hartas 52. panta 3. punktu šajā ziņā ir precizēts, ka atļautie ECPAK paredzēto tiesību ierobežojumi “attiecas uz šajā pantā minētajām tiesībām, tomēr negatīvi neietekmējot Savienības tiesību aktu un Eiropas Savienības Tiesas nošķirtību”.

33 — Šis jautājums tiks aplūkots, analizējot otro prejudiciālo jautājumu.

34 — *Conseil du contentieux des étrangers* norāda, ka no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka “jurisdikcijas” jēdziens ECPAK 1. panta izpratnē principā ir teritoriāls, jo šīs konvencijas piemērošanas joma, izņemot ārkārtas gadījumus, *ratione loci* attiecas tikai uz līgumslēdzēju valstu teritoriju (skat. tostarp ECT 2001. gada 12. decembra spriedumu *Bankovic* u.c. pret Beļģiju u.c. (CE:ECHR:2001:1212DEC005220799, 61. un 67. punkts), ECT 2010. gada 29. marta spriedumu *Medvedyev* u.c. pret Franciju un Spāniju (CE:ECHR:2010:00329JUD000339403, 63. un 64. punkts), ECT 2011. gada 7. jūlija spriedumu *Al-Skeini* u.c. pret Apvienoto Karalisti (CE:ECHR:2011:0707JUD005572107) un ECT 2012. gada 23. februāra (2016. gada 16. novembra labotā redakcija) spriedumu *Hirsi Jamaa* pret Itāliju (CE:ECHR:2012:0223JUD002776509, 72. punkts)). Iesniedzējtiesas skatījumā teritorialitātes nosacījums ir piemērojams arī Ženēvas konvencijas 33. pantam.

105. Apsvērumi, kas izklāstīti saistībā ar šī pirmā prejudiciālā jautājuma pirmās daļas novērtēšanu, liek man secināt, ka Tiesai nav jālemj arī par šo aspektu.

106. Proti, no minētajiem apsvērumiem izriet, ka, pieņemot strīdīgos lēmumus, Beļģijas iestādēm bija jāievēro Hartas noteikumi, tostarp tās 4. un 18. pants, uz kuriem atsaukusies iesniedzējtiesa.

107. Ņemot vērā, ka Hartas 4. un 18. pantā ir garantēta aizsardzība, kas ir vismaz līdzvērtīga tai, kas piedāvāta ECPAK 3. pantā un Ženēvas konvencijas 33. pantā, nav jāpārbauda, vai šie akti ir piemērojami prasītāju pamatlietā situācijai.

108. Pamatojoties uz visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem, es iesaku uz *Conseil du contentieux des étrangers* uzdoto pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt, ka Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs tiesību normas tekstā lietotais izteiciens “starptautiskās saistības” neattiecas uz Hartu, bet dalībvalstīm ir pienākums ievērot Hartu tad, kad tās, pamatojoties uz minēto tiesību normu, izskata vīzas pieteikumu, kura pamatojumam ir izvirzīti humāni apsvērumi, kā arī tad, kad tās pieņem lēmumu par šādu pieteikumu.

Par otro prejudiciālo jautājumu

109. Ar savu otro jautājumu, lai gan iesniedzējtiesa atzīst, ka dalībvalstij, kurai iesniegts lūgums izsniegt humanitāro vīzu atbilstoši Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktam, ir novērtējuma brīvība attiecībā uz katras konkrētās lietas apstākļiem, tā vēlas noskaidrot, vai situācijā, kad pastāv konstatētais Hartas 4. panta un/vai 18. panta pārkāpuma risks, šai dalībvalstij nebūtu jāizsniedz minētā vīza. Tāpat iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai kādu saikņu esamība starp personu, kas lūdz piemērot Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktu, un dalībvalsti, kurai iesniegts lūgums (piemēram, ģimenes saites, viesģimenes, galvotāji un sponsori, utt.), ietekmē atbildi uz šo jautājumu.

110. Turpmāk izklāstīto iemeslu dēļ uzskatu, ka uz šo jautājumu ir jāatbild apstiprinoši – neatkarīgi no tā, vai pastāv vai nepastāv saiknes starp šo personu un dalībvalsti, kurai adresēts lūgums.

111. Saskaņā ar Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktu vīza ar ierobežotu teritoriālo derīgumu ir izsniedzama izņēmuma kārtā tad, ja dalībvalsts humānu apsvērumu dēļ uzskata par vajadzīgu atkāpties no principa, ka jābūt izpildītiem ieceļošanas nosacījumiem, kas noteikti Šengenas Robežu kodeksa 6. panta 1. punkta a), c), d) un e) apakšpunktā³⁵.

112. Kā jau esmu norādījis, Beļģijas valdība apgalvo, ka šī tiesību norma *a priori* ļauj atkāpties būtībā tikai no Vīzu kodeksa 32. panta 1. punkta a) apakšpunkta i), ii), iii) un vi) punktā noteiktajiem vīzas atteikuma pamatiem, nevis no pamatiem, kas uzskaitīti šī kodeksa 32. panta 1. punkta b) apakšpunktā. Šī valdība no tā izsecina, ka Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkts nevar ļaut izsniegt vīzu ar teritoriālu ierobežojumu tiem valstspiederīgajiem, kuriem nav nodoma atstāt šīs valsts teritoriju, pirms beidzas pieteiktās vīzas termiņš.

113. Šis iebildums, manuprāt, ir jānoraida.

114. Kā to atzīst Beļģijas valdība, no Vīzu kodeksa 32. panta 1. punkta teksta izriet, ka šī tiesību norma ir piemērojama, “neskarot” šī kodeksa 25. panta 1. punktu. Līdz ar to Vīzu kodeksa 32. panta 1. punkta b) apakšpunktā norādītais vīzas atteikuma pamats pats par sevi neveido šķērslī tam, lai dalībvalsts piemērotu Vīzu kodeksa 25. panta 1. punktu.

35 — Ir visai loģiski, ka Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punktā nav minēts Šengenas Robežu kodeksa 6. panta 1. punkta b) apakšpunkts, kurā ir prasīts, lai trešās valsts valstspiederīgajam būtu derīga vīza.

115. Tas ir loģiski. Vīzu kodeksa 32. panta 1. punkta b) apakšpunkts attiecas uz gadījumiem, kad vīzu atsaka, ja ir “pamatotas šaubas par pieteikuma iesniedzēja iesniegto apliecinājošo dokumentu autentiskumu vai to satura ticamību, pieteikuma iesniedzēja izteikto apgalvojumu ticamību vai viņa nodomu atstāt dalībvalstu teritoriju pirms pieteiktās vīzas beigu termiņa”. Taču nav vajadzības skaidri pateikt, ka Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir ļauts atkāpties no vīzas atteikuma, kas būtu balstīts uz “pamatotām šaubām par [...] apliecinājošo dokumentu autentiskumu”, ja šajā pantā dalībvalstij jau ir tieši atļauts izsniegt vīzu ar teritoriālu ierobežojumu gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējam pat nav derīga ceļošanas dokumenta, kas ļautu šī dokumenta turētājam šķērsot robežu (Šengenas Robežu kodeksa 6. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētais nosacījums). Tāpat, ja dalībvalstij ir tiesības piemērot Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktu pat tad, kad attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais nekādi nepamato iecerētās uzturēšanās mērķi un apstākļus (skat. Šengenas Robežu kodeksa 6. panta 1. punkta c) apakšpunktā paredzēto nosacījumu un 32. panta 1. punkta a) apakšpunkta ii) punktā noteikto atteikuma pamatu), vai arī tad, kad šis valstspiederīgais cita starpā tiek uzskatīts par apdraudējumu sabiedriskajai kārtībai vai sabiedriskajai drošībai (skat. Šengenas Robežu kodeksa 6. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzēto nosacījumu un 32. panta 1. punkta a) apakšpunkta vi) punktā noteikto atteikuma pamatu), es neredzu nekādu iemeslu, kādēļ šajā pantā būtu bijis jānorāda, ka šī atkāpe attiecas arī uz “pamatotām šaubām” par pieteikuma iesniedzēja izteikto apgalvojumu ticamību vai viņa nodomu atstāt dalībvalstu teritoriju pirms pieteiktās vīzas beigu termiņa. Galu galā runa ir par izteiciena “tas, kurš ir tiesīgs darīt vairāk, ir tiesīgs darīt mazāk” piemērošanu.

116. Tāpat, sekojot šai pašai loģikai, ir svarīgi atzīmēt, ka saskaņā ar Vīzu kodeksa 32. panta 1. punktu dalībvalsts var piemērot šī kodeksa 25. panta 1. punktu, neraugoties uz minētā kodeksa 32. panta 1. punkta a) apakšpunkta iv) punktā noteikto atteikuma pamatu, proti, neraugoties uz to, ka konkrētā persona 180 dienu laikposmā jau ir 90 dienas uzturējusies dalībvalstu teritorijā. Ja dalībvalstīm ir atļauts piemērot Vīzu kodeksa 25. panta 1. punktu gadījumā, kad šī persona 180 dienu laikposmā jau ir 90 dienas uzturējusies [šajā teritorijā], tām vēl jo vairāk ir jābūt pilnvarām izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu trešās valsts valstspiederīgajam, attiecībā uz kuru pastāv pamatotas šaubas par viņa nodomu atstāt teritoriju pēc vīzas derīguma termiņa beigām.

117. Kā jau esmu uzsvēris, tas nemaina izsniegtās vīzas būtību, kas paliek īstermiņa vīza – atbilstoši Vīzu kodeksam³⁶. Šī vīza, kā tas norādīts Vīzu kodeksa 30. pantā, nepiešķir automātiskas tiesības ieceļot.

118. Turklāt pati Komisija savā Rokasgrāmatā par vīzu pieteikumu apstrādi un grozījumiem izsniegtajās vīzās³⁷ atzīst, ka Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkts veido juridisku pamatu, kas atļauj dalībvalstīm šajā pašā 180 dienu laikposmā izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu uz 90 dienām pēc tam, kad tikusi izsniegta vienota vīza, un tādējādi mīkstināt Vīzu kodeksa 32. panta 1. punktā paredzēto atteikuma pamatu stingru piemērošanu.

119. Līdz ar to Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkts konkrētajos apstākļos, kas tajā noteikti, proti, tostarp humānu apsvērumu dēļ, ļauj dalībvalstīm atkāpties no visiem šī kodeksa 32. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā uzskaitītajiem atteikuma pamatiem. Savienības likumdevēja nodoms, kāds tas atspoguļots šajos noteikumos, ir skaidrs. Vīzu kodeksa 32. pantā ietvertajam izteicienam “neskarot 25. panta 1. punktu” var būt tikai viena nozīme, proti, tieši atļaut šī kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkta piemērošanu un tātad vīzas ar ierobežotu teritoriālo derīgumu izsniegšanu, *neraugoties uz* minētā kodeksa 32. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā uzskaitītajiem atteikuma pamatiem.

36 — Skat. šo secinājumu 49.–51. punktu.

37 — Citēts 26. zemsvītras piezīmē, 9.1.2. punkts, 80. lpp.

120. Ņemot vērā šo precizējumu, tagad ir jānoskaidro, vai Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā dalībvalstīm ir paredzēta vienīgi vienkārša iespēja atkāpties no Vīzu kodeksa 32. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā uzskaitītajiem atteikuma pamatiem vai arī – zināmos apstākļos – tām pat var tikt noteikts pienākums veikt šādu pasākumu un līdz ar to izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu humānu apsvērumu dēļ.

121. Tālāk izklāstīto iemeslu dēļ es uzskatu, ka Savienības tiesības nepieļauj Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkta interpretāciju, saskaņā ar kuru ar šo tiesību normu dalībvalstīm ir piešķirtas tikai vienkāršas pilnvaras izsniegt šādas vīzas. Mana nostāja balstās gan uz Vīzu kodeksa noteikumu formulējumu un struktūru, gan uz nepieciešamību dalībvalstīm, īstenojot savu novērtējuma brīvību, ievērot Hartā garantētās tiesības, kad tās piemēro minētos noteikumus.

122. No Vīzu kodeksa 23. panta 4. punkta izriet, ka tajā izsmēloši ir reglamentēti to aktu veidi, kas ir jāpieņem, ja dalībvalstis ir saņēmušas vīzas pieteikumu. Pamatlietā runa ir vai nu par lēmumu izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu atbilstoši šī kodeksa 25. pantam, vai arī par lēmumu atteikt šādu vīzu saskaņā ar minētā kodeksa 32. pantu.

123. Kamēr lēmumi atteikt vīzas izsniegšanu ir jāpieņem ar Vīzu kodeksa 32. pantu izveidotās sistēmas ietvaros³⁸, lēmumi izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu ir jāpieņem ar šī kodeksa 25. panta 1. punktu izveidotās sistēmas ietvaros.

124. No tā izriet, ka, ņemot vērā arī sasaisti starp Vīzu kodeksa 25. panta 1. punktu un 32. panta 1. punktu, kuru esmu uzsvēris iepriekš, dalībvalsts, kurai kāds trešās valsts valstspiederīgais lūdz izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu humānu apsvērumu dēļ, nevar tikt atbrīvota no pienākuma pārbaudīt iemeslus, uz kuriem tiek norādīts un kuri varētu likt atkāpties no Vīzu kodeksa 32. panta 1. punktā uzskaitīto atteikuma pamatu piemērošanas.

125. Šo interpretāciju apstiprina Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta formulējums, kurā ir precizēts, ka vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu “izsniedz” tad, ja ir izpildīti šajā normā paredzētie nosacījumi. Šajā gadījumā darbības vārda “izsniegt” lietošana īstenības izteiksmes tagadnes formā, kas konstatējama arī citās Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta valodu redakcijās³⁹, liek dalībvalstij izsniegt pieteikto vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu.

126. Līdz ar to šajā argumentācijas stadijā, manuprāt, ir acīmredzami, ka Vīzu kodekss liek dalībvalstij vismaz izskatīt humānos apsvērumus, uz kuriem atsaucies trešās valsts valstspiederīgais, lai panāktu atkāpšanos no Vīzu kodeksa 32. panta 1. punktā uzskaitīto atteikuma pamatu piemērošanas, un kuri ir vērsti uz to, lai viņam varētu tikt piemērots šī kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkts.

127. Ja šis pārbaudes beigās dalībvalsts secina, ka šie apsvērumi ir pamatoti, Vīzu kodekss *prasa*, lai tā izsniegtu šim valstspiederīgajam vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu.

128. Protams, nav noliedzams, ka, ņemot vērā Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkta formulējumu, dalībvalsts, kurai iesniegts pieteikums, saglabā novērtējuma brīvību attiecībā uz humānajiem apsvērumiem, kas liek atkāpties no Vīzu kodeksa 32. panta 1. punktā uzskaitīto atteikuma pamatu piemērošanas un tātad izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu.

129. Tomēr, kā es jau esmu minējis⁴⁰, šī novērtējuma brīvība, kas iekļaujas Vīzu kodeksa noteikumu piemērošanas jomā, ir noteikti ierobežota ar Savienības tiesībām.

38 — Skat. spriedumu, 2013. gada 19. decembris, *Koushiki* (C-84/12, EU:C:2013:862, 37. punkts).

39 — Skat. tostarp šī panta redakcijas vācu (“wird [...] erteilt”), spāņu (“[s]e expedirá”), itāļu (“sono rilasciati”), portugāļu (“é emitido”), somu (“myönnetään”), zviedru (“ska [...] utfärdas”) un angļu valodā (“shall be issued”).

40 — Skat. šo secinājumu 82. un 83. punktu.

130. Pirmkārt, paša izteiciena “humāni apsvērumi” definīcija un tvērums, manuprāt, nevar tikt pilnībā atstāti dalībvalstu ziņā. Lai gan tas nav definēts Vīzu kodeksā, tas ir Savienības tiesību jēdziens, jo šī kodeksa 25. panta 1. punktā nav nekādas atsaucē uz dalībvalstu valsts tiesībām. Turklāt fakts, ka atbilstoši Vīzu kodeksa 25. panta 1. punktam izsniegtā vīza principā ir derīga tikai iesniedzējas dalībvalsts teritorijā⁴¹, nenozīmē, ka humānajiem apsvērumiem ir jāattiecas tikai uz šo dalībvalsti. Jāatzīst, ka izteiciens “humāni apsvērumi” ir ļoti plašs un it īpaši, manuprāt, nevar tikt attiecināts tikai uz medicīniskās palīdzības vai veselības aprūpes sniegšanu attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam vai viņa radniekam, proti, tāda veida gadījumiem, kas minēti strīdīgajos lēmumos pamatlietā un uz kuriem tiesas sēdē Tiesā atsaukusies Beļģijas valdība. Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta formulējums neapstiprina šādu interpretāciju, un humānu apsvērumu samazināšana līdz jautājumam par sliktu veselību vai slimību liecinātu par galēju prāta aprobežotību. Šajos secinājumos es nepretendēju uz to, lai definētu šādus apsvērumus, bet šajā stadijā es uzskatu, ka katrā ziņā nav nekādu šaubu, ka motīvi, kurus prasītāji pamatlietā norādījuši Beļģijas iestādēm, saistībā ar nepieciešamību aizbēgt no bruņotā konflikta un neselektīvas vardarbības Sirijā, it īpaši Alepo pilsētā, un izvairīties no apgalvotās spīdzināšanas un vajāšanas, kas notiktu, tostarp ņemot vērā viņu piederību reliģiskai minoritātei, ietilpst humānu apsvērumu piemērošanas jomā – arī Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Ja tas tā nebūtu, šim izteicienam vispār nebūtu jēgas. Turklāt, ja būtu jāpiekrīt Beļģijas valdības aizstāvētajai “minimālistiskajai” tēzei, tas radītu paradoksālas sekas: jo kļedzošāki būtu humānie apsvērumi, jo mazāk tie ietilpstu Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkta piemērošanas jomā.

131. Otrkārt, kā jau esmu precizējis iepriekš, kad dalībvalstij ir jāpieņem lēmums atteikt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu tādēļ, ka ieinteresētās personas norādītie humānie apsvērumi neliek atkāpties no Vīzu kodeksa 32. panta 1. punktā uzskaitītajiem atteikuma pamatiem, šī dalībvalsts neapšaubāmi isteno Savienības tiesības. Tātad dalībvalsts, kurai iesniegts pieteikums, novērtējuma brīvība ir jāisteno, ievērojot Hartā garantētās tiesības.

132. Citiem vārdiem sakot, lai nepārkāptu savas novērtējuma brīvības robežas, dalībvalstij, kurai iesniegts pieteikums, ir jānonāk pie secinājuma, ka, atsakoties piemērot Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktu, neraugoties uz humāniem apsvērumiem, kurus norādījis attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais, tā nepārkāpj Hartā nostiprinātās tiesības. Ja dalībvalsts nonāk pie pretēja secinājuma, tai ir jāatkāpjas no Vīzu kodeksa 32. panta 1. punktā uzskaitītajiem atteikuma pamatiem un jāizsniedz vīza ar ierobežotu teritoriālo derīgumu atbilstoši šī kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktam.

133. Prasība ievērot Hartā garantētās tiesības principā nerada nekādas īpašas problēmas, ja dalībvalsts, ņemot vērā humānus apsvērumus saistībā ar situāciju, par kuru ir jāpieņem lēmums, nolēmj aktivēt Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzēto procedūru.

134. Tas var būt citādi gadījumā, ja vīza tiek atteikta un tātad tiek piemērots viens vai vairāki no Vīzu kodeksa 32. panta 1. punktā uzskaitītajiem atteikuma pamatiem.

135. Šādā gadījumā ir jānoskaidro, vai humāno apsvērumu, kas raksturīgi konkrētajai situācijai, neņemšana vērā vai atteikums tos ņemt vērā, vai arī atteikums izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu neliecina par to, ka dalībvalsts nav ievērojusi savus pienākumus saskaņā ar Hartu.

136. Ir jāuzsver, ka šī prasība pilnībā neatņem dalībvalstij novērtējuma brīvību. Piemēram, man šķiet, nav iedomājams, ka atteikums apmierināt lūgumu ļaut piedalīties radnieka, kas miris kādas dalībvalsts teritorijā, bērns, lai cik tas arī nebūtu sāpīgi ieinteresētajai personai, varētu tikt atzīts par Hartā garantēto tiesību pārkāpumu.

41 — Atgādināšu, ka saskaņā ar Vīzu kodeksa 25. panta 2. punktu šī vīza izņēmuma kārtā var tikt atzīta par derīgu vairāk nekā vienas dalībvalsts teritorijā.

137. Tomēr, manuprāt, situācija būtu citāda, ja, ņemot vērā konkrētos apstākļus un humānos apsvērumus, atteikums izsniegt vīzu radītu pieteikuma iesniedzējam reālu Hartā nostiprināto tiesību pārkāpuma risku, it īpaši runājot par absolūtajām tiesībām, piemēram, tām, kas attiecas uz cilvēka cieņu (Hartas 1. pants), tiesībām uz dzīvību (Hartas 2. pants), personas neaizskaramību (Hartas 3. pants) un spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās aizliegumu (Hartas 4. pants)⁴², un, vēl jo vairāk, ja pastāvētu šo tiesību pārkāpuma risks attiecībā uz īpaši neaizsargātiem cilvēkiem, tādiem kā mazgadīgi bērni, kuru intereses ir pirmām kārtām jāņem vērā visās darbībās, ko veic valsts iestādes, atbilstoši Hartas 24. panta 2. punktam. Turklāt šajā ziņā atgādināšu, ka 2011. gada 21. decembra spriedumā *N. S. u.c.* (C-411/10 un C-493/10, EU:C:2011:865, 94.–98. punkts), kas attiecās uz dalībvalsts, kura ir atbildīga par patvēruma pieteikuma izskatīšanu, noteikšanu, Tiesa jau ir atzinusi, ka vienkārša, kādā Savienības atvasināto tiesību aktā paredzēta iespēja var pārvērsties par patiesu šīs pašas dalībvalsts pienākumu, lai nodrošinātu Hartas 4. panta ievērošanu.

138. Ja tādad būtu jāaprobežojas ar Hartas 4. panta, kas konkrēti minēts otrajā iesniedzējtiesas jautājumā, pārbaudi, ir svarīgi atgādināt, kā jau esmu darījis iepriekš šajos secinājumos, ka šajā pantā nostiprinātās tiesības atbilst tiesībām, kas garantētas ECPAK 3. pantā, kura formulējums ir identisks⁴³. Šīs divas normas ir veltītas vienai no Savienības un tās dalībvalstu pamatvērtībām, un šī iemesla dēļ tajā visos apstākļos ir aizliegta spīdzināšana un necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās vai sodi⁴⁴. No tā izriet, ka Hartas 4. pantā paredzētais aizliegums ir piemērojams pat vissarežģītākajos apstākļos, piemēram, cīņā pret terorismu un organizēto noziedzību⁴⁵ vai sastopoties ar spiedienu, ko rada aizvien lielāka imigrantu un personu, kas meklē starptautisko aizsardzību, plūsma uz dalībvalstu teritorijām, kontekstā, ko raksturo arī ekonomiskā krīze⁴⁶.

139. Pēc analogijas ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, kas attiecas uz ECPAK 3. pantu, Hartas 4. pantā dalībvalstīm, kad tās īsteno Savienības tiesības, ir noteikts ne tikai negatīvs pienākums attiecībā uz personām, proti, tajā šīm dalībvalstīm ir aizliegts piemērot spīdzināšanu un necilvēcīgu vai pazemojošu izturēšanos, bet arī *pozitīvs* pienākums, proti, šajā pantā tām ir likts veikt atbilstošus pasākumus, lai novērstu, ka attiecībā uz šīm personām tiek piemērota spīdzināšana un necilvēcīga vai pazemojoša izturēšanās, it īpaši tad, ja runa ir par īpaši neaizsargātiem cilvēkiem, tostarp gadījumos, kad šī sliktā izturēšanās rodas kādu privātpersonu rīcības dēļ⁴⁷. Dalībvalsts atbildība tādad var iestāties cita starpā tad, ja tās iestādes nav veikušas saprātīgus pasākumus, lai novērstu spīdzināšanas vai necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās riska materializāciju, par kuru tās zināja vai kas tām bija jāzina⁴⁸. Savos 2011. gada 21. decembra spriedumā *N. S. u.c.* (C-411/10 un C-493/10, EU:C:2011:865, 94., 106. un 113. punkts) un 2016. gada 5. aprīļa spriedumā *Aranyosi un Căldăraru* (C-404/15 un C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 90. un 94. punkts) Tiesa jau ir nospriedusi, ka līdzīgi ECPAK 3. pantam Hartas 4. pants zināmos apstākļos rada dalībvalstīm pozitīvu pienākumu.

42 — Tiesa atgādināja Hartas 4. pantā nostiprināto tiesību, kas ir cieši saistītas ar tiesībām un cilvēka cieņas ievērošanu, absolūto raksturu. Šajā ziņā skat. spriedumus, 2016. gada 5. aprīlis, *Aranyosi un Căldăraru* (C-404/15 un C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 85. punkts), un 2016. gada 6. septembris, *Petruhhin* (C-182/15, EU:C:2016:630, 56. punkts).

43 — Šajā ziņā skat. paskaidrojumu attiecībā uz Pamattiesību hartu (OV 2007, C 303, 17. lpp.), kā arī spriedumu, 2016. gada 5. aprīlis, *Aranyosi un Căldăraru* (C-404/15 un C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 86. punkts).

44 — Spriedums, 2016. gada 5. aprīlis, *Aranyosi un Căldăraru* (C-404/15 un C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 87. punkts).

45 — Skat. spriedumu, 2016. gada 5. aprīlis, *Aranyosi un Căldăraru* (C-404/15 un C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 87. punkts), kā arī pēc analogijas ECT 2012. gada 13. decembra spriedumu *El-Masri* pret Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku (CE:ECHR:2012:1213JUD003963009, 195. punkts un tajā minētā judikatūra).

46 — Skat. pēc analogijas ECT 2012. gada 23. februāra (2016. gada 16. novembra labotā redakcija) spriedumu *Hirsi Jamaa* u.c. pret Itāliju (CE:ECHR:2012:0223JUD002776509, 122. punkts).

47 — Skat. it īpaši pēc analogijas ECT 2000. gada 28. marta spriedumu *Mahmut Kaya* pret Turciju (CE:ECHR:2000:0328JUD002253593, 115. punkts), ECT 2012. gada 13. decembra spriedumu *El-Masri* pret Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku (CE:ECHR:2012:1213JUD003963009, 198. punkts), ECT 2013. gada 25. aprīļa spriedumu *Savridin Dzhurayev* pret Krieviju (CE:ECHR:2013:0425JUD007138610, 179. punkts) un ECT 2016. gada 23. februāra spriedumu *Nasr* un *Ghali* pret Itāliju (CE:ECHR:2016:0223JUD004488309, 283. punkts).

48 — Skat. it īpaši pēc analogijas ECT 2000. gada 28. marta spriedumu *Mahmut Kaya* pret Turciju (CE:ECHR:2000:0328JUD002253593, 115. punkts), ECT 2012. gada 13. decembra spriedumu *El-Masri* pret Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku (CE:ECHR:2012:1213JUD003963009, 198. punkts) un ECT 2016. gada 23. februāra spriedumu *Nasr* un *Ghali* pret Itāliju (CE:ECHR:2016:0223JUD004488309, 283. punkts).

140. Izskatot jautājumu, vai kāda valsts nav pārkāpusi savu pozitīvo pienākumu veikt saprātīgus pasākumus, lai novērstu kādas personas pakļaušanu reālam, ar Hartas 4. pantu aizliegtas izturēšanās riskam, manuprāt, pēc analogijas ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, kas attiecas uz ECPAK 3. pantu, ir jāpārbauda, kādas ir paredzamās sekas, ko radītu šī attiecībā uz konkrēto personu pieļautā bezdarbība vai atteikums rīkoties⁴⁹. Šajā kontekstā, ņemot vērā aktus, kas tika lūgti pamatlietā, ir svarīgi ņemt vērā vispārējo situāciju konkrētās personas izcelsmes valstī un/vai valstī, kurā šai personai nāktos palikt, kā arī apstākļus, kas raksturo ieinteresētās personas gadījumu⁵⁰. Lai gan šo situāciju un šo apstākļu izvērtējums Hartas 4. panta gaismā ir obligāti nepieciešams, lai noteiktu, vai konkrētajā gadījumā dalībvalsts nav pārkāpusi pozitīvo pienākumu, ko tai nosaka šajā pantā paredzētais aizliegums, tomēr runa nav par to, lai konstatētu vai pierādītu attiecīgo trešo valstu vai grupu, vai kādu citu vienību, kas darbojas šajās valstīs, atbildību no vispārējo starptautisko tiesību viedokļa vai kādā citā aspektā⁵¹.

141. Pārbaudot, vai pastāv risks, ka attiecībā uz personu tiks pieļauta ar Hartas 4. pantu aizliegta izturēšanās tādēļ, ka dalībvalsts nav veikusi vai ir atteikusies veikt saprātīgus pasākumus tādā kontekstā, kāds aplūkojams pamatlietā, Tiesai, manuprāt, ir jābalstās uz informāciju, ko sniegusi iesniedzējtiesa, un jāatsaucas pirmām kārtām uz faktiem, kurus dalībvalsts zināja vai kas tai bija jāzina brīdī, kad tā nolēma piemērot Vīzu kodeksa 32. panta 1. punktā paredzētos atteikuma pamatus, savukārt vēlāka informācija varētu attiecīgā gadījumā apstiprināt vai sniegt pamatu pārmetumam par veidu, kādā dalībvalsts ir spriedusi par ieinteresētās personas bažu pamatotību⁵².

142. Tā kā LESD 267. pants balstās uz kompetenču sadali starp iesniedzējtiesu un Tiesu, tieši iesniedzējtiesai tātad ir jāpārbauda informācija, kas bija Beļģijas valsts rīcībā vai kas tai bija jāzina strīdīgo lēmumu pieņemšanas brīdī. Šim nolūkam, lai izvērtētu vispārējo situāciju ieinteresētās personas izcelsmes valstī vai valstī, kurā šai personai nāktos palikt, un reālo risku, kuram tā tiktu pakļauta, manuprāt, minētajai tiesai būtu jāpievērš uzmanība informācijai no uzticamiem un objektīviem avotiem, tādiem kā Savienības iestādes, Apvienoto Nāciju Organizācijas struktūras un aģentūras vai valdību avoti, kā arī nevalstiskās organizācijas, kurām ir nopietna reputācija, it īpaši informācijai, kas ietverta neatkarīgo cilvēktiesību aizsardzības apvienību, tādu kā *Amnesty International* vai *Human Rights Watch*, nesen sagatavotajos ziņojumos⁵³. Kritēriji, lai izvērtētu šo ziņojumu uzticamību, ir to autoru autoritāte un reputācija, to pamatā esošo pētījumu nopietnums, tajos ietverto secinājumu sakarīgums un apstākļi, ka tos apstiprina arī citi avoti⁵⁴.

49 — Šajā ziņā skat. it īpaši ECT 2012. gada 13. decembra spriedumu *El-Masri* pret Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku (CE:ECHR:2012:1213JUD003963009, 213. punkts). Skat. arī ECT 2016. gada 23. februāra spriedumu *Nasr* un *Ghali* pret Itāliju (CE:ECHR:2016:0223JUD004488309, 289. punkts).

50 — Šajā ziņā skat. it īpaši ECT 2012. gada 13. decembra spriedumu *El-Masri* pret Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku (CE:ECHR:2012:1213JUD003963009, 213. punkts) un ECT 2016. gada 23. februāra spriedumu *Nasr* un *Ghali* pret Itāliju (CE:ECHR:2016:0223JUD004488309, 289. punkts).

51 — Šajā ziņā skat. pēc analogijas ECT 2012. gada 13. decembra spriedumu *El-Masri* pret Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku (CE:ECHR:2012:1213JUD003963009, 212. punkts un tajā minētā judikatūra).

52 — Šajā ziņā skat. pēc analogijas ECT 2012. gada 13. decembra spriedumu *El-Masri* pret Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku (CE:ECHR:2012:1213JUD003963009, 214. punkts).

53 — Šajā ziņā skat. it īpaši pēc analogijas ECT 2008. gada 28. februāra spriedumu *Saadi* pret Itāliju (CE:ECHR:2008:0228JUD003720106, 131. un 143. punkts), ECT 2008. gada 17. jūlija spriedumu *M. S. S.* pret Beļģiju un Grieķiju (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, 227. un 255. punkts), ECT 2012. gada 23. februāra (2016. gada 16. novembra labotā redakcija) spriedumu *Hirsi Jamaa* u.c. pret Itāliju (CE:ECHR:2012:0223JUD002776509, 116. un 118. punkts) un ECT 2016. gada 23. augusta spriedumu *J. K.* u.c. pret Zviedriju (CE:ECHR:2016:0823JUD005916612, 90. punkts). Šajā ziņā citā kontekstā skat. arī spriedumu, 2016. gada 6. septembris, *Petruhhin* (C-182/15, EU:C:2016:630, 59. punkts un tajā minētā judikatūra).

54 — Pēc analogijas skat. ECT 2014. gada 3. jūlija spriedumu Gruzija pret Krieviju (I) (CE:ECHR:2014:0703JUD001325507, 138. punkts) un ECT 2016. gada 23. augusta spriedumu *J. K.* u.c. pret Zviedriju (CE:ECHR:2016:0823JUD005916612, 88. un 90. punkts).

143. Tomēr, manuprāt, ir jāņem vērā daudzās grūtības, ar ko sastopas valdības un nevalstiskās organizācijas, cenšoties savākt informāciju bistamās un nestabilās situācijās. Ne vienmēr ir iespējams veikt izmeklēšanu ļoti tuvu konfliktam. Šādā gadījumā var izrādīties nepieciešams pamatoties uz informāciju no avotiem, kuriem ir nepastarpinātas zināšanās par situāciju⁵⁵, piemēram, no preses izdevumu norīkotajām personām.

144. Neliedzot iesniedzējtiesai pašai pildīt savu uzdevumu detalizētāk izvērtēt šo informāciju, izmantojot iepriekš minētos uzticamos un objektīvos avotus, es – ņemot vērā, ka daži fakti ir vispārzināmi un ka daudzi avoti ir viegli pieejami attiecībā uz situāciju Sīrijā, Sīrijas iedzīvotāju situāciju, kā arī situāciju šīs valsts kaimiņvalstīs un lai sniegtu iesniedzējtiesai lietderīgu un ātru atbildi, kā arī sniegtu Tiesai ieteikumus par tās sprieduma virzienu – uzskatu, ka būtu jāizceļ galvenie apstākļi, kurus Beļģijas valsts zināja vai kas tai bija jāzina strīdīgo lēmumu pieņemšanas brīdī⁵⁶.

145. Vispirms no paša lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka Beļģijas valsts nekādi nav apstrīdējusi pamatoto aprakstu, ko snieguši prasītāji pamatlietā attiecībā uz ļoti intensīvo neselektīvo vardarbību Sīrijā, nežēlībām un smagiem cilvēktiesību pārkāpumiem, kas pieļauti šajā valstī, it īpaši Alepo, t.i., pilsētā, no kurienes ir prasītāji pamatlietā. Beļģijas kompetentās iestādes noteikti nevarēja nezināt par apokaliptisko vai “katastrofālo” – izmantojot strīdīgajos lēmumos lietoto izteicienu – vispārējo situāciju Sīrijā, it īpaši tādēļ, ka iesniedzējtiesa, kā tiesvedībā iesniedzējtiesā arī uz to ir norādījuši prasītāji pamatlietā, vēl pirms strīdīgo lēmumu pieņemšanas bija uzsvērusi, ka fakts, ka drošības situācija Sīrijā, ņemot vērā visus minētajā tiesā norādītos satraucošos apstākļus, ir dramatisks, ir “publiski zināms”⁵⁷.

146. Humānās traģēdijas un apokaliptiskās situācijas, ko piedzīvo Sīrijas civiliedzīvotāji, vispārzināmo raksturu, ja tam vēl ir vajadzīgi kādi pierādījumi, apstiprina daudzi oficiāli paziņojumi un dokumenti. Piemēram, 2016. gada septembrī, proti, aptuveni vienu mēnesi pirms strīdīgo lēmumu pieņemšanas, izplatītajā dokumentā⁵⁸ pati Komisija norādīja, ka Sīrijas konflikts ir “izraisījis vislielāko humanitāro krīzi pasaulē kopš [Otrā] pasaules kara”, un atzīmēja, ka humanitārā situācija Sīrijā, ņemot vērā kauju intensificēšanos, vardarbības pastiprināšanos, starptautisko tiesību normu plaši izplatīto neievērošanu un smagus cilvēktiesību pārkāpumus, kļūst arvien sliktāka. Tāpat Komisija izteica nožēlu par Sīrijas iedzīvotāju ārkārtējo neaizsargātību, jo civiliedzīvotāji pirmām kārtām kļūst par tādas rīcības upuriem, kas kļuvusi par “īkdienišķu parādību”, kā, piemēram, “izvarošana un cita veida seksuāla vardarbība, piespiedu pazušana, piespiedu pārvietošana, bērnu kareivju vervēšana, beztiesas nāvessoda izpilde un mērķtiecīga [civiliedzīvotāju] bombardēšana”. Turklāt attiecībā uz Alepo Komisija norādīja, ka intensīvā bombardēšana un sadursmes ir izraisījušas neskaitāmus upurus civiliedzīvotāju vidū un atstājušas bez ūdens un elektrības vairāk nekā divus miljonus cilvēku, kas baidās no aplenkuma un ir pakļauti nepārtrauktiem gaisa uzbrukumiem.

147. Dažas nedēļas vēlāk Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padome izteica “bažas par to, ka smagā humanitārā situācija Alepo pilsētā kļūst arvien sliktāka”⁵⁹, sašutumu “par vardarbības pieaugumu, kas ir sasniegusi nepieņemamu līmeni, un par desmitiem tūkstošu bērnu [...] nāvi” un “dziļas skumjas par šausmīgās humanitārās situācijas nepārtraukto pasliktināšanos Sīrijā un par to personu skaitu, kuriem ir nepieciešama steidzama humāna palīdzība, it īpaši medicīniskā palīdzība”⁶⁰.

55 — Skat. pēc analogijas ECT 2016. gada 23. augusta spriedumu *J. K. u.c. pret Zviedriju* (CE:ECHR:2016:0823JUD005916612, 89. punkts).

56 — Savā 2011. gada 21. janvāra spriedumā *M. S. S. pret Beļģiju un Grieķiju* (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, 366. punkts) Eiropas Cilvēktiesību tiesa pēc tam, kad tā bija konstatējusi, ka minētajā lietā aplūkotā pasākuma apstiprināšanas brīdī “fakti bija vispārzināmi un tie varēja tikt viegli pārbaudīti no daudziem avotiem”, secināja, ka Beļģijas Karaliste ir pārkāpusi ECPAK 3. pantā paredzēto pozitīvo pienākumu.

57 — Skat. *Conseil du contentieux des étrangers* 2016. gada 7. oktobra spriedumu Nr. 175973, X/III pret Beļģijas valsti, 8. lpp. Skat. arī *Conseil du contentieux des étrangers* 2016. gada 14. oktobra spriedumu Nr. 176363, X/I pret Beļģijas valsti, 8. lpp.

58 — Skat. Eiropas Komisija, Humānā palīdzība un civilā aizsardzība, *ECHO* fakto lapa, Sīrijas krīze, 2016. gada septembris; pieejama interneta vietnē (angļu valodā): http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf#view=fit.

59 — Rezolūcija 2328 (2016), ko 2016. gada 19. decembrī pieņēma Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padome.

60 — Rezolūcija 2332 (2016), ko 2016. gada 21. decembrī pieņēma Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padome.

Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padome uzsvēra arī nepieciešamību “izbeigt uzbrukumus civiliedzīvotājiem un civilajai infrastruktūrai, it īpaši uzbrukumus skolām un ārstniecības iestādēm, [...] neselektīvu apšaudīšanu no mīnmetējiem, uzbrukumus ar automašīnās ievietotiem spridzekļiem, pašnāvnieku uzbrukumus [...], mērdēšanas badā kā karadarbības metodes izmantošanu, tostarp turot apdzīvotas teritorijas ielenkumā, un plašu spīdzināšanas, sliktas izturēšanās, patvaļīgas nogalināšanas izmantošanu, [...] piespiedu pazušanu, seksuālu vardarbību [...], kā arī smagu vardarbību un nežēlībām attiecībā uz bērniem”⁶¹.

148. Tālāk, brīdī, kad Beļģijas valstij bija jāpieņem strīdīgie lēmumi, Beļģijas iestādes ne tikai bija informētas par iepriekš aprakstīto Sīrijas civiliedzīvotāju ārkārtējo neaizsargātību, bet arī saprātīgi nevarēja nezināt, kā tas izriet no pamatlietas materiāliem, par apstākļiem, kādos bija prasītāji pamatlietā. Proti, nav strīda par to, ka prasītāji pamatlietā a) visi pieci dzīvoja aplenktajā Alepo pilsētā⁶² un trīs no viņiem bija mazgadīgie bērni, vecākajam no kuriem bija tikai desmit gadi, b) ka viņi pieder kristiešu konfesijai, bērni ir tikuši kristīti atbilstoši pareizticīgo kristiešu rituāliem un līdz ar to viņi pieder pie personu grupas, attiecībā uz kuru ir nopietni un pārbaudīti iemesli ticēt, ka dažādi bruņoti grupējumi Sīrijā ir to izvēlējušies par mērķi un vajājuši⁶³, un c) ka viņi ir iesnieguši sava vīzas pieteikuma pamatojumam apliecināšus dokumentus, kas tiesvedībā iesniedzējtiesā nav apstrīdēti un kas konkrēti liecina par to, ka šī ģimene ir cietusi no dažādiem Alepo pilsētā darbojošos bruņoto grupējumu izdarītajiem vardarbības aktiem, tostarp, ka viens no šiem bruņotajiem grupējumiem bija nolaupijis šīs ģimenes tēvu un ka šajā laikā viņš tika sistis un spīdzināts, beigu beigās atbrīvojot pret izpirkumu.

149. Ņemot vērā šos apstākļus, nav noliedzams, ka prasītāji pamatlietā Sīrijā bija vismaz pakļauti reālam ļoti smagas necilvēcīgas izturēšanās riskam, kas skaidri ietilpst Hartas 4. pantā paredzētā aizlieguma piemērošanas jomā.

150. Turklāt, pieņemot strīdīgos lēmumus, Beļģijas valsts zināja vai tai bija jāzina, ka paredzamās šo lēmumu sekas atstāja prasītājiem pamatlietā tikai vienu izvēli – vai nu tikt pakļautiem iepriekš minētajām briesmām, ciešanām un necilvēcīgas izturēšanās riskam, kā rezultātā viņi pat varētu iet bojā, vai arī tikt pakļautiem citiem līdzvērtīgiem izturēšanās veidiem, mēģinot nelegāli sasniegt kādas dalībvalsts teritoriju, lai tur iesniegtu savu pieteikumu par starptautisko aizsardzību. Proti, ir ļoti labi dokumentēts fakts, ka Sīrijas pilsoņi, tostarp tie, kas meklē starptautisko aizsardzību, kuri izmisumā

61 — Rezolūcija 2332 (2016), ko 2016. gada 21. decembrī pieņēma Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padome.

62 — Atbilstoši informācijai, ko 2016. gada 20. oktobrī publicēja *Amnesty International* nodaļa Francijā, laikposmā no 2016. gada 19. septembra līdz 16. oktobrim ir veikti 600 gaisa uzbrukumi Alepo pilsētai, kuru laikā simtiem civiliedzīvotāju tika nogalināti, tūkstošiem tika ievainoti un desmitiem būtisku infrastruktūras objektu tika iznīcināti vai sabojāti. Šajā ziņā skat. *Amnesty International*: <https://www.amnesty.fr/conflits-armes-et-populations/actualites/alep--de-nouvelles-preuves-de-crimes-de-guerre>.

63 — Citu avotu starpā skat. Rand, S., “Syria: Church on Its Knees”, *Open Doors Advocacy Report*, 2012. gada maijs, pieejams interneta vietnē: https://www.opendoorsuk.org/pray/documents/Syria_Advocacy_Report.pdf, Eghdamian K., “Religious Plurality and the Politics of Representation in Refugee Camps: Accounting for the Lived Experiences of Syrian Refugees Living in Zaatari”, *Oxford Monitor of Forced Migration*, Nr. 1, 2014, 38. lpp., kā arī Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos pārstāvja izteikums 2016. gada aprīlī: <http://www.thewhig.com/2016/04/03/syrian-christian-refugees-persecuted>. Sava 2016. gada ziņojuma nodaļā, kas attiecas uz Sīriju, *United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF)* [ASV Starptautiskās reliģijas brīvības komisija] atgādina, ka 2015. gada decembrī tā bija secinājusi, ka bruņotais grupējums *Daesch*/Islāma valsts izvērta genocīdu pret vairākām reliģiskām minoritātēm, tostarp Sīrijas kristiešiem: skat. http://www.uscirf.gov/sites/default/files/USCIRF_AR_2016_Tier1_2_Syria.pdf.

nolemj samaksāt⁶⁴ kontrabandistiem par jūras šķērsošanu līdz Savienības teritorijai, riskējot ar savu dzīvību, pat ja viņi neiet bojā noslīkstot vai kādu citu iemeslu dēļ, cieš no sišanas, vardarbības un/vai tiek pamesti neizturīgās un nevadāmās laivās⁶⁵, līdz vislabākajā gadījumā viņus izvelk no ūdens krasta apsardze vai nevalstisko organizāciju pārstāvji, kas fraktē jūras meklēšanas un glābšanas kuģus⁶⁶.

151. Manuprāt, nav nekādu šaubu par to, ka šāda izturēšanās ir aizliegta ar Hartas 4. pantu.

152. Lidz ar to pastāv nopietns pamats uzskatīt, ka Beļģijas valsts atteikums izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu tieši mudinātu prasītājus pamatlietā, ja viņi nepaliktu Sīrijā, izmisumā pakļaut sevi fiziskām un garīgām ciešanām, riskējot ar savu dzīvību, lai īstenotu tiesības uz starptautisko aizsardzību, ko viņi bija pieprasījuši⁶⁷. Fakts, ka dalībvalsts šādos apstākļos varētu atturēties veikt tai pieejamos pasākumus, kuru mērķis būtu novērst, ka trešās valsts valstspiederīgie, kas meklē starptautisko aizsardzību, tiek pakļauti šādiem riskiem, manuprāt, būtu uzskatāms par Hartas 4. panta pārkāpumu.

153. Pamatlietas apstākļos šis secinājums, manuprāt, nekādi nevar tikt atspēkots ar argumentu, ka prasītāji pamatlietā varētu atrast patvērumu Libānā – Sīrijas kaimiņvalstī, kur atrodas Beļģijas Karalistes konsulāts, kurā viņi bija lūguši piemērot Vīzu kodeksa 25. panta 1. punktu.

154. Ir taisnība, ka kopš Sīrijas konflikta sākuma Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstais komisārs bēgļu jautājumos ir reģistrējis vairāk nekā vienu miljonu sīriešu kā bēgļus Libānā⁶⁸. Tomēr 2015. gada maijā Libānas valdība paziņoja Augstajam komisāram bēgļu jautājumos, ka jaunu Sīrijas bēgļu reģistrācija būtu jāaptur⁶⁹. Šī apturēšana, kā prasītāji pamatlietā to atgādinājuši tiesvedībā iesniedzējtiesā, joprojām bija spēkā brīdī, kad Beļģijas valstij bija jāpieņem strīdīgie lēmumi. Libānas Republika nav Ženēvas konvencijas līgumslēdzēja puse⁷⁰, un, kā to turklāt norādījuši prasītāji pamatlietā gan tiesvedībā iesniedzējtiesā, gan Tiesā, jaunie bēgļi, kas netiek reģistrēti un kuriem nav iespējas iegūt patvēruma meklētāja statusu šajā valstī, ir pakļauti riskam, ka viņi tiks aizturēti un apcietināti par nelegālu uzturēšanos⁷¹. Šīs personu grupas, kurai varētu piederēt prasītāji pamatlietā, ja tie paliktu Libānā, pārkāpjot šīs valsts tiesību aktus, situācija ir vēl nestabilāka nekā reģistrētiem bēgļiem, kas bieži vien izmanto ļoti vienkāršu pajumti, tādu kā garāžas vai parastas teltis, valstī, kurā

64 — Atbilstoši pētījumam, ko 2016. gadā veikusi Starptautiskā Migrācijas organizācija (SMO), aptaujājot vairāk nekā 6000 Sīrijas un Irakas iedzīvotāju, kas ieradusies Eiropā, cena, kas maksājama par braucienu uz Eiropu, svārstās diapazonā no 1000 līdz 5000 ASV dolāriem par vienu cilvēku: skat. http://migration.iom.int/docs/Analysis_Flow_Monitoring_Surveys_in_the_Mediterranean_and_Beyond_8_December_2016.pdf.

65 — Bieži vien tās ir parastas gumijas laiviņas.

66 — Atbilstoši nevalstiskās organizācijas *Médecins Sans Frontières (MSF)* ["Ārsti bez robežām"] informācijai aptuveni 5000 vīriešu, sieviešu un bērnu ir miruši 2016. gadā, cenšoties šķērsot Vidusjūru, un šie cipari ir tikai aplēse, jo vairāki noslikušie vispār nav izvilkti no jūras. *MSF* 2015. un 2016. gadā nofraktēja trīs kuģus, lai veiktu meklēšanu un glābšanu jūrā, un lielākā daļa izglābto cilvēku ir no Sīrijas: skat. <http://www.msf.fr/actualite/dossiers/operations-recherche-et-sauvetage-migrants-en-mediterranee>. Atbilstoši Augstā komisāra bēgļu jautājumos sniegtajai informācijai laikposmā no 2016. gada janvāra līdz novembrim vairāk nekā 350 000 cilvēku ir ieradusies Grieķijā un Itālijā, izmantojot jūras ceļu, un lielākajai viņu daļai ir Sīrijas pilsonība. Aplēses par Vidusjūrā bojāgājušo vai pazudušo personu skaitu ir aptuveni tādas pašas kā *MSF*. Skat. dokumentus, kas pieejami interneta vietnē: <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>. Savā 2016. gada 12. aprīļa rezolūcijā par stāvokli Vidusjūras reģionā un vajadzību pēc holistiskas ES pieejas migrācijas jomā Parlaments norādīja, ka "kontrabandisti izmanto to cilvēku izmisumu, kas cenšas iekļūt Savienībā, bēgot no vajāšanas vai kara", ka "ceļi, pa kuriem bēgļi drošā un legālā veidā var iekļūt Savienībā, ir ierobežoti un daudzi cilvēki joprojām uzņemas risku doties par bīstamajiem maršrutiem": skat. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0102+0+DOC+XML+V0//LV>.

67 — 2015. gada 8. maija ziņojumā (Doc. A/HRC/29/36, 34. punkts) Apvienoto Nāciju Organizācijas īpašais referents migrantu cilvēktiesību jautājumos uzsvēra, ka atteikums nodrošināt legālu iekļūšanu Savienībā pats par sevi ir "galvenais faktors", runājot par pamatcēloņiem, kuru dēļ cilvēki, kas meklē starptautisko aizsardzību, bēgot no humanitāras krīzes situācijas, vērsas pie personu kontrabandistiem: skat. www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/.../A_HRC_29_36_FRE.DOCX.

68 — Skat. <https://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=122>.

69 — Skat. Augstais komisārs bēgļu jautājumos, *Vulnerability Assessment of Syrian Refugees in Lebanon*, 2016, 13. lpp. Šie pasākumi ir skaidri paredzēti, lai samazinātu bēgļu pieplūdumu Libānā: skat. http://www.lemonde.fr/proche-orient/article/2015/01/05/le-liban-regule-l-entree-des-refugies-syriens-en-leur-imposant-d-obtenir-un-visa_4549504_3218.html.

70 — Lietderības nolūkā atgādināšu, ka, pat ja tiktu pieņemts, ka kāda trešā valsts ir ratificējusi Ženēvas konvenciju, šis apstāklis nenozīmē, ka pastāv neatspēkojama prezumpcija par to, ka šī konvencija un pamattiesības tiek ievērotas attiecībā uz personām, kas meklē starptautisko aizsardzību, un patvēruma meklētājiem: skat. 2011. gada 21. decembra spriedumu *N. S. u.c.* (C-411/10 un C-493/10, EU:C:2011:865, 102.–104. punkts).

71 — Skat. it īpaši Human Rights Watch, *World Report*, 2016, Libāna, <https://www.hrw.org/world-report/2016/country-chapters/lebanon>. Skat. arī Janmyr, M., "Precarity in Exile: the Legal Status of Syrian Refugees in Lebanon", *Refugee Survey Quarterly*, Nr. 4, 2016, 58. – 78. lpp.

nav nekādas oficiālas nometnes⁷², un kuriem piekļuve pārtikai un ūdenim, veselības aprūpes līdzekļiem, kā arī izglītībai jau tagad ir ārkārtīgi sarežģīta vai riskanta⁷³. Turklāt starptautiskie preses izdevumi un vairākas nevalstiskās organizācijas 2016. gadā ir ziņojuši par vairākkārtējiem vardarbības aktiem attiecībā pret Sīrijas bēgļiem, tostarp pieaugošās spriedzes dēļ attiecībās ar vietējiem iedzīvotājiem, it īpaši visnabadzīgākajos šīs valsts reģionos⁷⁴. Daži cilvēktiesību novērotāji 2016. gadā pat uzsvēra, ka situācija Sīrijai blakus esošo uzņēmējvalstu kopumā ir kļuvusi tik neciešama, ka daudz sīriešu, riskējot ar savu dzīvību, atgriežas Sīrijā, tostarp apgabalos, kur joprojām plosās kaujas⁷⁵. Visbeidzot, runājot konkrētāk par kristiešu situāciju, starpvaldību organizāciju un nevalstisko organizāciju pārstāvju sniegtā informācija liecina par ostrakisma bailēm, iebiedēšanu un smagu vardarbību pret šo reliģisko mazākumu gan Libānā, gan citās kaimiņvalstīs, piemēram, Jordānijā, tostarp pašās bēgļu nometnēs⁷⁶.

155. Ņemot vērā šos apstākļus, ko Beļģijas valsts zināja vai kas tai bija jāzina strīdīgo lēmumu pieņemšanas brīdī, šī dalībvalsts tātad nevar atsaukties uz hipotētisku argumentu, saskaņā ar kuru tai neesot nekāda pienākuma izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu, jo prasītājiem pamatlietā esot bijusi iespēja izmantot savas tiesības lūgt un saņemt starptautisko aizsardzību Libānā. Manuprāt, ir skaidrs, ka sīrieši, kas aizbēga no Sīrijas pēc 2015. gada maija, nevarēja konkrēti un efektīvi īstenot šādas tiesības minētajā valstī. Līdz ar to, pat ja tiktu pieņemts, ka Beļģijas valsts būtu atsaukusies uz prasītāju pamatlietā iespēju ierasties Libānā, es uzskatu, ka, ņemot vērā pieejamo informāciju par situāciju minētajā valstī, Beļģijas valsts nevarēja secināt, ka tā ir izpildījusi savu pozitīvo pienākumu saskaņā ar Hartas 4. pantu⁷⁷.

156. Tātad strīdīgo lēmumu pieņemšanas brīdī Beļģijas valstij bija jānonāk pie secinājuma, ka pastāv īpaši nopietns un pierādīts pamats uzskatīt, ka, atsakoties atzīt nepieciešamību izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu prasītāju pamatlietā norādīto humāno apsvērumu dēļ un piemērojot Vīzu kodeksa 32. panta 1. punktā uzskaitītos atteikuma pamatus, tā pakļauj prasītājus pamatlietā reālam riskam ciest no izturēšanās, kas aizliegta ar Hartas 4. pantu.

157. Proti, pilnīgas skaidrības labad – kādas alternatīvas bija prasītājiem pamatlietā? Palikt Sīrijā? Neiedomājami. Sarunāt ar kontrabandistiem, lai, riskējot ar savu dzīvību, mēģinātu sasniegt krastu Itālijā vai dotos uz Grieķiju? Nepieņemami. Samierināties ar nepieciešamību kļūt par nelegāliem bēgļiem Libānā bez jebkādas cerības uz starptautisko aizsardzību, pie tam riskējot tikt izraidītiem atpakaļ uz Sīriju? Nepieļaujami.

158. Pārfrāzējot Eiropas Cilvēktiesību tiesu, Hartas mērķis ir aizsargāt nevis teorētiskas vai iluzoriskas, bet gan konkrētas un faktiskas tiesības⁷⁸.

72 — Skat. Eiropas Komisija, Humānā palīdzība un civilā aizsardzība, *ECHO* faktu lapa, Sīrijas krīze, 2016. gada septembris, http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf#view=fit.

73 — Atbilstoši Augstā komisāra bēgļu jautājumos pētījumam *Vulnerability Assessment of Syrian Refugees in Lebanon* (3. un 35. lpp.) 42 % ģimeņu izmanto pajumti, kas neatbilst minimālajiem humanitārajiem standartiem, savukārt aptuveni puse no bērniem 6 līdz 14 gadu vecumā neapmeklē skolu un cieš no daudzām slimībām un infekcijām. Tikai 15 % Sīrijas bērnu Libānā gūst pietiekami veselīgu pārtikas daudzumu, kas atbilst Pasaules Veselības organizācijas standartiem.

74 — Skat. it īpaši <http://observers.france24.com/fr/20160708-tensions-latentes-entre-libanais-syriens-camp-refugie-incendie> un <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/09/lebanon-plan-return-syrian-refugees.html>. Skat. arī Balouziyeh, J. M. B., *Hope and Future. The Story of Syrian Refugees*, Time Books, 2016, 56. un 57. lpp.

75 — Skat. *Amnesty International*, "Cinq ans de crise, cinq millions de réfugiés syriens", 2016. gada 30. marts, <https://www.amnesty.org/fr/latest/news/2016/03>.

76 — Eghdamian, K., "Religious Plurality and the Politics of Representation in Refugee Camps: Accounting for the Lived Experiences of Syrian Refugees Living in Za'atari", *Oxford Monitor of Forced Migration*, Nr. 1, 2014, 38. lpp., kā arī Johnston, G., "Syrian Christian refugees persecuted", 2016. gada 3. aprīlis, <http://www.thewhig.com/2016/04/03/syrian-christian-refugees-persecuted>.

77 — Šajā ziņā skat. ECT 2012. gada 23. februāra (2016. gada 16. novembra labotā redakcija) spriedumu *Hirsi Jamaa* u.c. pret Itāliju (CE:ECHR:2012:0223JUD002776509, 146.–158. punkts), kurā ir konstatēta Itālijas valsts atbildība atbilstoši ECPAK 3. pantam, jo tā nebija nodrošinājusi, lai valstspiederīgajiem, kas tiek izraidīti uz kādu trešo starpniecības valsti, kura nav ratificējusi Ženēvas konvenciju, būtu pietiekamas garantijas, kas viņiem ļautu izvairīties no riska, ka viņi patvaļīgi tiks nosūtīti atpakaļ uz viņu izcelsmes valsti, it īpaši ņemot vērā, ka trešajā starpniecības valstī nepastāv patvēruma procedūra un ka nav iespējams likt šīs valsts iestādēm atzīt bēgļa statusu, ko piešķir Augstais komisārs bēgļu jautājumos.

78 — Nesen izdarītajam atgādinājumam skat. it īpaši ECT 2010. gada 1. jūnija (2010. gada 3. jūnija labotā redakcija) spriedumu *Gäfgen* pret Vāciju (CE:ECHR:2010:0601JUD002297805, 123. punkts) un ECT 2016. gada 26. aprīļa spriedumu *Murray* pret Nīderlandi (CE:ECHR:2016:0426JUD001051110, 104. punkts).

159. Taču, ņemot vērā pamatlietas materiālos ietverto informāciju, nav noliedzams, ka prasītāji pamatlietā būtu ieguvuši viņu pieprasīto starptautisko aizsardzību, ja viņiem izdotos pārvarēt visus nelegālā ceļojuma, kas būtu gan bīstams, gan nogurdinošs, šķēršļus un par spīti visam aizkļūt līdz Beļģijai⁷⁹. Tātad atteikuma izsniegt pieprasīto vīzu tiešas sekas bija mudinājums prasītājiem pamatlietā riskēt ar viņu pašu un trīs viņu mazgadīgo bērnu dzīvību, lai īstenotu savas tiesības uz starptautisko aizsardzību.

160. Ņemot vērā Vīzu kodeksu un dalībvalstu uzņemtās saistības, šīs sekas nav pieļaujamas. Tās vismaz ir pretrunā Hartas 4. pantā garantētajām tiesībām⁸⁰.

161. Ņemot vērā šo tiesību absolūto raksturu, ir acīmredzami, ka ģimenes vai kāda cita veida saikņu neesamība starp prasītājiem pamatlietā un Beļģiju ir apstākļi, kam nav nozīmes saistībā ar atbildi, kas sniedzama uz otro prejudiciālo jautājumu.

162. Nekādi neizslēdzot, ka ar Beļģijas iestāžu atteikumu apmierināt prasītāju pamatlietā lūgumu tiek pārkāptas arī Hartas 18. pantā nostiprinātās tiesības, es uzskatu, ka, ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, par minēto jautājumu nav jālemj.

163. Līdz ar to es iesaku Tiesai uz otro iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu atbildēt, ka Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ņemot vērā pamatlietas apstākļus, dalībvalstij, kurai kādas trešās valsts valstspiederīgais ir iesniedzis pieteikumu, lūdzot izsniegt viņam vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu humānu apsvērumu dēļ, ir pienākums izsniegt šādu vīzu, ja pastāv nopietni un pierādīti iemesli uzskatīt, ka šī dokumenta izsniegšanas atteikums radītu tādas tiešas sekas, ka šis valstspiederīgais tiktu pakļauts ar Hartas 4. pantu aizliegtas izturēšanās riskam, liedzot viņam legālu iespēju īstenot savas tiesības pieprasīt šajā dalībvalstī starptautisko aizsardzību.

164. Pats par sevi saprotams, ka šis ierosinājums ir rūpīgi pārdomāts.

165. Vispirms, manuprāt, tas ir vienīgais priekšlikums, kas atbilst “cilvēka neaizskaramo un neatsavināmo tiesību [...] kopējām vērtībām”⁸¹, uz kurām ir balstīta Eiropas Savienības struktūra un ko aizsargā un stiprina Savienība un tās dalībvalstis gan savā teritorijā, gan starptautiskajās attiecībās ar trešajām valstīm⁸². Ar savu judikatūru Tiesa ir sniegusi lielu ieguldījumu šo vērtību nostiprināšanā, bieži vien uzstājoties kā cilvēku pamattiesību sargātāja, it īpaši tad, kad runa ir par īpaši neaizsargātiem cilvēkiem, tostarp trešo valstu valstspiederīgajiem, kam nepieciešama starptautiskā aizsardzība⁸³. Šīm vērtībām ir jābūt jēgai, tās ir jākonkretizē, un tām ir jāraida ceļš Savienības tiesību piemērošanai tad, kad tajās ir paredzēti nosacījumi, ar kādiem tās ir jārespektē, kā tas aplūkotajā gadījumā ir ar Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktu. Runa, manuprāt, ir par Savienības un tās dalībvalstu uzticamību.

79 — Balstoties uz Beļģijas *Commissariat général aux réfugiés et aux apatrides* [Bēgļu un bezvalstnieku lietu ģenerālkomisariāta] sniegto informāciju, prasītāji pamatlietā tiesvedībā iesniedzējtiesā apgalvoja – un Beļģijas valsts šo apgalvojumu nav apstrīdējusi –, ka 2015. gadā *Commissariat général aux réfugiés et aux apatrides* pieņemtajos lēmumos, kas attiecās uz Sirijas pilsoņiem, ap 98 % gadījumu tika nolemts piešķirt starptautisko aizsardzību. Šķiet, ka lielākā daļa no šiem pilsoņiem ir ieradušies, izmantojot nelegālus kanālus.

80 — Šajā ziņā skat. pēc analogijas tiesneša *Pinto De Albuquerque* atbilstošo viedokli ECT 2012. gada 23. februāra (2016. gada 16. novembra labotā redakcija) spriedumā *Hirsi Jamaa* u.c. pret Itāliju (CE:ECHR:2012:0223JUD002776509, 73. punkts).

81 — Līguma par Eiropas Savienību preambula.

82 — Atgādināšu, ka atbilstoši LES 3. panta 1. un 5. punktam “Savienības mērķis ir veicināt mieru [un] stiprināt savas vērtības” un tā “atbalsta un sekmē savas vērtības” “attiecībās ar citām pasaules daļām”, veicinot “cilvēktiesību un jo īpaši bērnu tiesību aizsardzību” (mans izcēlums). Atbilstoši LES 4. pantam dalībvalstis veic visus vajadzīgos vispārējos un īpašos pasākumus, lai nodrošinātu to pienākumu izpildi, kas izriet no Līgumiem, un atturas no jebkādiem pasākumiem, kuri varētu apdraudēt Savienības mērķu sasniegšanu.

83 — Skat. it īpaši 2009. gada 17. februāra spriedumu *Elgafaji* (C-465/07, EU:C:2009:94) saistībā ar piekļuvi alternatīvajai aizsardzībai tādas valsts valstspiederīgajam, kurā notiek iekšējs bruņots konflikts, kas izraisa neselektīvu vardarbību, kā arī 2012. gada 5. septembra spriedumu *Y un Z* (C-71/11 un C-99/11, EU:C:2012:518) un 2013. gada 7. novembra spriedumu *X* u.c. (no C-199/12 līdz C-201/12, EU:C:2013:720) attiecībā uz piekļuvi bēgļa statusam trešās valsts valstspiederīgajiem, attiecībā uz kuriem ir konstatēts, ka, atgriežoties savā izcelsmes valstī, tie savas reliģiskās prakses dēļ vai savas homoseksuālās orientācijas dēļ tiks pakļauti reālam vajāšanas riskam.

166. Viens aspekts, par ko es brīnījos, šīs lietas sakarā pārlasot Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, – minētās tiesas konstatējumi attiecībā uz situācijām, kas vienmēr ir šausmīgas un dramatiskas, kuros ir tikusi atzīta ECPAK līgumslēdzējas valsts atbildība par ECPAK 3. pantā paredzēto pozitīvo pienākumu neizpildi, parasti ir konstatējumi, kas izdarīti *a posteriori*, visbiežāk – pēc tam, kas aplūkotā izturēšanās ir izraisījusi tās upuriem letālu iznākumu. Visticamāk, vismaz daļēji tas ir saistīts ar Eiropas Cilvēktiesību tiesā notiekošā procesa raksturu un ar nepieciešamību, pirms vērsties minētajā tiesā, izsmelt valsts tiesiskās aizsardzības līdzekļus. Katrā ziņā minētajās lietās preventīvie pasākumi vispār netiek veikti un notiek tas, ko diemžēl vairs nevar labot.

167. Šajā lietā, gluži pretēji – un tas acīmredzami ir bijis viens no iemesliem, kas lika Tiesai piemērot steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedību –, līdz šim vēl nav zaudētas visas prasītāju pamatlietā cerības. Priekšlikums, ko es piedāvāju Tiesai, turklāt liecina, ka Savienības tiesību sistēmas ietvaros pastāv humanitārs tiesību aizsardzības līdzeklis, kas liek dalībvalstīm novērst acīmredzamus cilvēku, kuri meklē starptautisko aizsardzību, absolūto tiesību pārkāpumus, pirms vēl nav par vēlu.

168. Tātad Tiesai ir iespēja ne tikai atgādināt, uz ko es ļoti ceru, par humāno vērtību un cilvēktiesību ievērošanu, ko Savienība un tās dalībvalstis ir uzņēmušās, bet arī un it īpaši sniegt prasītājiem pamatlietā cerību uz to, ka viņi tiks atbrīvoti no papildu ciešanām un necilvēcīgas izturēšanās.

169. Šī ievirze nenozīmē, ka – atbilstoši strīdīgajos lēmumos minētajam Beļģijas valsts argumentam – dalībvalstis būtu spiestas uzņemt savā teritorijā “visas personas, kuras dzīvo katastrofālā situācijā”, kas nozīmētu, ka tiktu atļauta ieceļošana “visiem to teritoriju iedzīvotājiem, kas pieder pie jaunattīstības valstīm, kurās notiek karadarbība vai kuras ir izpostījušas dabas katastrofas”.

170. Tieši pretēji, es uzsvērtu, ka runa ir par to, lai neapstrīdamo humāno apsvērumu dēļ *tiktu respektēti* – visistākajā šī vārda nozīmē – pienākumi, kas izriet no Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkta un Hartas 4. panta, lai ļautu prasītājiem pamatlietā, no kuriem, atgādināšu, trīs ir mazgadīgi bērni, īstenot viņu tiesības uz starptautisko aizsardzību, jo pretējā gadījumā viņi tiks tieši pakļauti ar Hartas 4. pantu aizliegtās izturēšanās riskam, proti, tādas izturēšanās riskam, par kuru konkrētā dalībvalsts zināja vai tai bija jāzina lēmumu neizsniegt pieprasītās vīzas pieņemšanas brīdī.

171. Ir taisnība, ka iesaistīto personu loks varētu izrādīties plašāks, nekā tas ir pašreizējā dalībvalstu praksē. Tomēr šim argumentam nav nozīmes, runājot par pienākumu visos apstākļos ievērot absolūtas pamattiesības, tostarp tās, kas paredzētas Hartas 4. pantā. No principu viedokļa procedūras izņēmuma raksturs nav pretrunā sagaidāmajam attiecīgo indivīdu pieplūdumam, pat ja tas būs nozīmīgs. To ilustrē Padomes 2001. gada 20. jūlija Direktīva 2001/55/EK par obligātajiem standartiem, lai pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā sniegtu tām pagaidu aizsardzību, un par pasākumiem, lai līdzsvarotu dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas personas un uzņemoties ar to saistītās sekas⁸⁴. Proti, mehānisms, kas ieviests ar minēto tiesību aktu, tāpat ir uzskatāms par “izņēmuma rakstura” procedūru ar mērķi nodrošināt cilvēkiem, kas bēguši no bruņotu konfliktu apgabaliem vai ir cietuši no sistemātiskiem vai vispārējiem cilvēktiesību pārkāpumiem, tūlītēju pagaidu aizsardzību dalībvalstu teritorijā⁸⁵.

172. Turklāt bieds, ko attēlojušas lielākā daļa valdību, kuras piedalījās tiesas sēdē Tiesā, runājot par dalībvalstu konsulārajām pārstāvniecībām, kas tikšot pārpludinātas ar nekontrolējamu uz Vīzu kodeksa pamata iesniegtu humanitāro vīzu pieteikumu plūsmu, manuprāt, būtu jāpadara ne tik krass. Papildus apsvērumam, ka minētais arguments acīmredzami nav juridisks, ir jānorāda, ka noteikti nebūtu par zemu jānovērtē praktiskie šķēršļi šādu pieteikumu iesniegšanai, lai gan es neatbalstu šādu šķēršļu rašanos. Prasītāju pamatlietā situācija to arī ļoti labi ilustrē. Proti, viņiem bija jāvienojas par apmeklējuma laiku Beļģijas Karalistes konsulātā Libānā, kas kopš 2015. gada maija ir obligāts

84 — OV 2001, L 212, 12. lpp.

85 — Apstākļi, ka Direktīvā 2001/55 paredzētā procedūra nav tikusi aktivēta par labu Sīrijas valstspiederīgajiem, lai cik pārsteidzoši tas nebūtu, nav izšķirošs saistībā ar tikko izklāstīto juridisko argumentu.

priekšnosacījums, lai iegūtu 48 stundas derīgu pārvietošanās atļauju Libānas teritorijā⁸⁶, jānobrauc daži simti kilometru kara un haosa stāvoklī esošajā valstī, lai nokļūtu Beirūtā un personīgi ierastos konsulātā atbilstoši prasībai, ko izvirzījis šis konsulāts⁸⁷, un, visbeidzot, jāatgriežas Sīrijā, lai tur gaidītu Beļģijas iestāžu lēmumu. Turklāt, lai gan ir ļoti iespējams, ka prasītāji pamatlietā ir vērsušies Beļģijas Karalistes konsulātā Beirūtā pēc tam, kad viņi bija uzzinājuši par plašsaziņas līdzekļos plaši atspoguļoto operāciju, kuras laikā 2015. gada vasarā Beļģijas iestādes vairākiem simtiem Sīrijas iedzīvotāju, kuri piederēja pie kristiešu konfesijas un kuri bija no Alepo, izsniedza vīzas ar ierobežotu teritoriālo derīgumu⁸⁸, tomēr Beļģijas valdība nav norādījusi uz kādu šī veida pieteikumu apjoma stipru pieaugumu, kas šīs operācijas dēļ pārslogotu tās diplomātiskās pārstāvniecības Sīrijas kaimiņvalstīs.

173. Tālāk – priekšlikums, ko esmu formulējis šo secinājumu 163. punktā, tāpat pilnībā saskan ar cīņas, kas tiek veikta pret cilvēku tirdzniecību un personu kontrabandu, nelikumīgu imigrāciju un organizētās noziedzības tīkliem, mērķiem⁸⁹. Proti, piedāvājot legālu iespēju zināmos apstākļos, ko kontrolē dalībvalstu iestādes, piekļūt starptautiskajai aizsardzībai, mana Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkta interpretācija ļauj vismaz daļēji novērst, ka cilvēkus, kas meklē šādu aizsardzību, it īpaši sievietes un bērnus, noķer un ekspluatē noziedzīgi tīkli, kas nodarbojas ar migrantu kontrabandu un tirdzniecību⁹⁰. Savukārt, kā esmu jau uzsvēris, atteikums izsniegt vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu pamatlietas apstākļos galu galā nozīmē, ka prasītāji pamatlietā, lai viņi varētu izmantot tiesības uz starptautisko aizsardzību kādas dalībvalsts teritorijā, tiek mudināti uzticēt savas dzīvības cilvēkiem, attiecībā pret kuriem Savienība un tās dalībvalstis pašlaik, it īpaši Vidusjūras reģionā, velta nozīmīgas pūles rīcības un finanšu ziņā, lai atklātu un kavētu noziedzīgas darbības!

174. Visbeidzot, šeit aizstāvētā Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkta interpretācija, pilnībā ievērojot samērīgumu, nodrošina “solidaritātes principa un atbildības [...] taisnīga sadalījuma principa dalībvalstu starpā”, kuriem saskaņā ar LESD 80. pantu jāregulē Savienības robežkontroles, patvēruma un imigrācijas politika, ievērošanu⁹¹. Šajā ziņā, aprobežojoties ar vienu punktu, ir jānorāda, ka Beļģijas valdības iebildums, saskaņā ar kuru, ja tiktu atzīts, ka dalībvalstij zināmos apstākļos ir pienākums izsniegt vīzu atbilstoši Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunktam, tas nozīmētu, ka cilvēkiem tiktu atļauts izvēlēties dalībvalsti, kurā būtu izskatāms tās aizsardzības pieteikums, man šķiet acīmredzami nevietā. Tādos ārkārtas apstākļos, kas raksturo prasītāju pamatlietā situāciju, viņu izvēles iespējas ir tikpat plašas kā Vidusjūras reģiona valstu iespējas pārvērsties par valstīm bez pieejas jūrai. Katrā ziņā Beļģijas valdības arguments nevar būt pārāks par Hartas 4. pantā paredzēto tiesību absolūto raksturu un par tajā dalībvalstīm noteikto pozitīvo pienākumu.

175. Nobeigumā es atļaušos atgādināt sašutumu un dziļo aizkustinājumu, ko pirms diviem gadiem visā pasaulē un it īpaši pie mums Eiropā izraisīja mazā Alana liķis, kas tika izskalots pludmalē pēc tam, kad viņa ģimene – ar kontrabandistu palīdzību un izmantojot neizturīgu, ar Sīrijas bēgļiem pārpildītu laivu – mēģināja caur Turciju aizkļūt līdz Grieķijas Kosas salai. No četriem viņa ģimenes locekļiem

86 — Par šiem nosacījumiem skat. tostarp <https://www.refugees-lebanon.org/en/news/35/qa-on-new-entry--renewal-procedures-for-syrians-in-lebanon>.

87 — Proti, no lietas materiāliem izriet, ka sākotnējais pieteikums, ko prasītāju pamatlietā vārdā viņu advokāts bija iesniedzis Beļģijas Karalistes konsulātā Beirūtā, tika atzīts par nepieņemamu, jo prasītāji pamatlietā nebija ieradušies šajā konsulātā personīgi.

88 — Par šo operāciju skat. tostarp <http://www.lesoir.be/930953/article/actualite/belgique/2015-07-08/belgique-secours-244-chretiens-alep> un <http://www.myria.be/fr/donnees-sur-la-migration/asile-et-protection-internationale/visas-humanitaires>.

89 — Šie mērķi ir paredzēti attiecīgi LESD 79. un 83. pantā.

90 — Savā 2016. gada 10. februāra Paziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei par pašreizējo situāciju saistībā ar Eiropas programmā migrācijas jomā izvirzīto prioritāro darbību īstenošanu (COM (2016) 85 *final*) Komisija (2. punkts) uzsver, ka “no personu nepārvaldītas un neatbilstīgas plūsmas seku risināšanas mums jāvirzās tālāk uz reālu sagatavotību šādu plūsmu pārvaldībai un jāsniedz pārvaldīti un likumīgi ieejošanas veidi tiem, kam nepieciešama aizsardzība, vienlaikus ātri un efektīvi identificējot un atgriežot tos, kam nav tiesību būt Eiropas Savienībā”. Tāpat savā 2016. gada 12. aprīļa Rezolūcijā par stāvokli Vidusjūras reģionā un vajadzību pēc ES holistiskas pieejas migrācijas jomā (R punkts) Parlaments uzsver tieši to, ka, ja patvēruma meklētājiem un bēgļiem tiktu sniegta iespēja doties pa “drošiem un legāliem ceļiem”, lai iekļūtu Savienībā, tas ļautu Savienībai un dalībvalstīm “graut kontrabandistu uzņēmējdarbības modeli”. Šajā ziņā skat. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0102+0+DOC+XML+V0//LV>.

91 — Skat. spriedumu, 2011. gada 21. decembris, *N. S. u.c.* (C-411/10 un C-493/10, EU:C:2011:865, 93. punkts).

tikai viņa tēvs ir izglābies pēc katastrofas. Ir visi iemesli un pamats sašutumam. Šajā lietā Tiesai tomēr ir iespēja iet tālāk, kā es to ieteiktu, nosakot legālu iespēju piekļūt starptautiskajai aizsardzībai, kas izriet no Vīzu kodeksa 25. panta 1. punkta a) apakšpunkta. Taču, lai izvairītos no pārpratumiem, ir jānorāda, ka to nosaka nevis emocijas, bet gan Savienības tiesības.

Secinājumi

176. Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, es ierosinu Tiesai uz *Conseil du contentieux des étrangers* (Beļģija) uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 13. jūlija Regulas (EK) Nr. 810/2009, ar ko izveido Kopienas Vīzu kodeksu, 25. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs tiesību normas tekstā lietotais izteiciens “starptautiskās saistības” neattiecas uz Eiropas Savienības Pamattiesību hartu. Dalībvalstīm tad, kad tās, pamatojoties uz Regulas Nr. 810/2009 25. panta 1. punkta a) apakšpunktu, izskata vīzas pieteikumu, kura pamatojumam ir izvirzīti humāni apsvērumi, kā arī tad, kad tās pieņem lēmumu par šādu pieteikumu, ir pienākums ievērot Pamattiesību hartas noteikumus;
- 2) Regulas Nr. 810/2009 25. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstij, kurai kādas trešās valsts valstspiederīgais ir iesniedzis pieteikumu, lūdzot izsniegt viņam vīzu ar ierobežotu teritoriālo derīgumu humānu apsvērumu dēļ, ir pienākums izsniegt šādu vīzu, ja, ņemot vērā konkrētā gadījuma apstākļus, pastāv nopietni un pierādīti iemesli uzskatīt, ka šī dokumenta izsniegšanas atteikums radītu tādas tiešas sekas, ka šis valstspiederīgais tiktu pakļauts ar Pamattiesību hartas 4. pantu aizliegtās izturēšanās riskam, liedzot viņam legālu iespēju īstenot savas tiesības pieprasīt šajā dalībvalstī starptautisko aizsardzību. Ģimenes vai kāda cita veida saikņu neesamība starp šādu valstspiederīgo un dalībvalsti, kurai iesniegts pieteikums, nav nozīmes saistībā ar šo atbildi.